

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2009 vp

Hallituksen esitys vuoden 2009 lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 2009 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vuoden 2009 lisätalousarvioksi (HE 1/2009 vp).

Lisätalousarvioaloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä eduskunnan 12 päivänä helmikuuta 2009 valiokuntaan lähettämät lisätalousarvioaloitteet

- LTA 1/2009 vp — Merja Kuusisto /sd: Määrärahan osoittaminen Jokelantien ja Eriksnä-sintien (maantie 1421) kevyen liikenteen väylän rakentamiseen (31.10.21)
- LTA 2/2009 vp — Merja Kuusisto /sd: Määrärahan osoittaminen Hämeentien (kantatie 45) parantamiseen Tuusulassa (31.10.21)
- LTA 3/2009 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Kotolahden rata-pihan perusparantamiseen Kotkassa (31.10.22)
- LTA 4/2009 vp — Sinikka Hurskainen /sd: Määrärahan osoittaminen pienituloisten eläkeläisten ulkopuolisella teetettävän koti-

talousvähennykseen kuuluvan työn budjetti-perusteiseen tukemiseen (33.40.60)

- LTA 5/2009 vp — Pentti Tiusanen /vas: Valtion osuuden säilyttäminen ennallaan kansaneläkelaista johtuvissa menoissa (33.40.60)
- LTA 6/2009 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (33.60.30)
- LTA 7/2009 vp — Bjarne Kallis /kd ym.: Määrärahan osoittaminen kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (33.60.30)
- LTA 8/2009 vp — Merja Kuusisto /sd: Määrärahan osoittaminen Hyrylän itäisen siirtoviemäriin rakentamiseen (35.10.77)
- LTA 9/2009 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen ympäristötöiden rahoituksen varmistamiseen (35.10.77)

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävakaus pahentui syksyllä talouskriisiksi, ja sen vaikutukset levisivät nopeasti ympäri maailmaa. Globaalista taloudesta johtuen kaikki talousalueet ovat kohdanneet laskusuhdanteen samanaikaisesti, ja maailmantalous on ajautunut poikkeuksellisen jyrkkään laskusuhdanteeseen.

Koko EU-alueen tilanne on huono, sillä lähes kaikki jäsenmaat ovat alijäämäisiä sekä tänä että ensi vuonna. Komission arvion mukaan vuonna 2009 euroalueen alijäämä painuu 4 prosenttiin ja velkasuhteen arvioidaan nousevan yli 70 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Myös Suomessa talouden tila on heikentynyt nopeasti. Tilastokeskuksen 13.3.2009 julkaisemien tietojen mukaan teollisuuden uusien tilausten arvo oli vuoden 2009 tammikuussa peräti 38,3 prosenttia pienempi kuin vuoden 2008 tammikuussa. Työttömyys ja etenkin lomautukset ovat lisääntyneet tuntuvasti, ja myös konkursien ja maksuhäiriöiden määrät ovat kasvaneet. Bruttokansantuote on supistunut jo kahden perättäisen vuosineljänneksen aikana, ja lisäbudjettiesityksen mukaan kokonaistuotannon arvioidaan supistuvan kuluvana vuonna yli 2 prosenttia; uusimpien tietojen mukaan bruttokansantuote supistuisi jopa yli 4 prosenttia. Työttömyyden arvioidaan nousevan kuluvana vuonna keskimäärin yli 8 prosenttiin työvoimasta.

Julkisen talouden tilan heikkeneminen näkyy erityisesti suhdanneherkkien verotulojen, kuten yhteisöverojen ja luovutusvoitoista maksettavien verojen kertymissä. Tuloveron tuottoarviotakin alennetaan nyt 1,6 miljardia euroa. Samanaikaisesti mm. työttömyyden hoitoon liittyvät menot ja elvytystoimiin liittyvät finanssimenot kasvavat.

Hallitus on ryhtynyt ripeästi mittaviin elvytystoimiin. Kuluvan vuoden talousarvioon sekä jo vuoden 2008 kolmanteen lisätalousarvioon sisältyi useita elvyttäviä toimia. Nyt esitetyt

määrärahalisäykset ovat 2,7 miljardia, ja ne kohdistetaan mm. liikennehankkeisiin, rakentamiseen sekä yritysrahoituksen ja viennin vahvistamiseen. Etenkin Finnvera Oyj:n ja Teollisuus-sijoitus Oy:n rahoitusmahdollisuuksia lisätään tuntuvasti, millä pyritään parantamaan viennin sekä yritysrahoituksen saatavuutta ja lisäämään elinkelpoisten yritysten toimintaedellytyksiä.

Taloutta elvyttävillä toimilla käynnistetään 1,6 miljardin euron hankkeet, kun otetaan huomioon kuntien ja yksityisen sektorin panostukset. Lisäksi talouden elvyttämiseksi työnantajan kansaneläkemaksu poistetaan, mikä alentaa sekä yksityisen että julkisen alan työnantajien työvoimakustannuksia.

Valiokunta pitää hallituksen linjauksia hyvinä ja perusteltuina. Esitetyt toimet lisäävät työllisyyttä, parantavat yritysrahoituksen saatavuutta ja lisäävät elinkelpoisten yritysten toimintaedellytyksiä. Suomen panostukset ovat merkittäviä myös muihin EU-maihin verrattuna, sillä Suomen budjettiesitys vuodelle 2009 oli 27 jäsenmaan vertailussa EU:n elvyttävin. Lisäbudjettiesitys huomioon ottaen Suomen elvytystoimet ovat 1,7 prosenttia bkt:sta, mikä on komission tammikuussa suorittaman vertailun perusteella kolmanneksi eniten EU:n alueella.

Valiokunta korostaa, että hallituksen tulee seurata talouden tilannetta tiiviisti ja ryhtyä tarvittaessa lisätoimiin talouden elvyttämiseksi ja yritysrahoituksen turvaamiseksi. Valiokunta korostaa, että elvyttävien toimien tulee olla ajantasaisia, väliaikaisia ja oikein kohdennettuja. Esimerkiksi asuntojen korjausrakentamiseen, perusväylänpitoon, ympäristötöihin ja homekoulujen korjaamiseen liittyvät hankkeet ovat paitsi tärkeitä ja ajankohtaisia myös elvytyksen näkökulmasta tehokkaita, sillä ne voidaan käynnistää nopeasti ja niillä on välitön työllisyysvaikutus.

Valiokunta on tyytyväinen, että lisäbudjetissa käynnistetään neljä uutta liikenteen kehittämishanketta. Niiden suurin työllisyysvaikutus

painottuu kuitenkin vasta seuraaviin vuosiin. Valiokunta katsookin, että nyt käynnistettävien liikennehankkeiden lisäksi tällä vaalikaudella ei ole enää tarvetta aloittaa uusia elvytykseen perustuvia kehittämishankkeita, vaan liikenteesseen liittyvät mahdolliset elvytystoimet on perusteltua kohdentaa perusväylänpitoon sekä mahdollisiin kaivosten vaatimiin infrahankkeisiin.

Vuokra-asuntotuotantoa on pyritty vauhdittamaan mm. luomalla uusi korkotukimalli sekä parantamalla vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtioneuvoston asuntotuotanto on kuitenkin pysähtynyt lähes kokonaan uusista toimenpiteistä huolimatta. Suurimmaksi ongelmaksi uhkaa muodostua rahoituksen saatavuus. Valiokunta pitää niin rakennusalan työllisyyden kuin myös asuntotilanteen kannalta tärkeänä, että toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan ja että tarvittaessa käynnistetään lisätoimia rahoituksen turvaamiseksi ja vuokra-asuntotuotannon käynnistämiseksi.

Valiokunta on huolissaan kuntatalouden tilasta. Kuntatalous painuu tänä vuonna alijäämäiseksi, ja kuntien talouskehitys heikkenee erityisesti vuonna 2010. Taloustilanteen heikkeneminen vaikuttaa ensi vaiheessa eniten niiden kuntien talouteen, joiden riippuvuus yhteisöverosta on suuri. Samanaikaisesti palvelutarve kunnissa kasvaa ja menopaineet lisääntyvät. Kunta-alalle viime vuonna sovitut ja osin vuoden 2010 alkuun ulottuvat palkankorotukset heikentävät kuntatalouden tilannetta varsinkin, jos talouskasvu ja verotulojen kasvu heikkenevät voimakkaasti. Talouden raju heikkeneminen on aiheuttamassa suuria ongelmia myös kokonaisille maakunnille.

Valiokunta korostaa, että menokehyspäätöksen yhteydessä on otettava huomioon kuntatalouden tila ja ryhdyttävä toimiin, joilla turvataan kuntien rahoituspohjan kestävyys. Keskeistä on lisätä kuntien osuutta yhteisöverotuotosta ja kasvattaa valtionosuuksia sekä uudistaa valtionosuusjärjestelmää siten, että palvelut voidaan turvata myös kaikkein ongelmallisimmilla alueilla. On myös tärkeää, että kunnat jatkavat määrätietoisesti kunta- ja palvelurakennemuudis-

tuksen toteuttamista ja kuntataloutta parantavia rakenteellisia uudistuksia.

Lisätalousarvio on 5,6 miljardia euroa alijäämäinen. Valtion velkaa joudutaan ottamaan yli 8 miljardia euroa, jolloin valtionvelan määräksi vuoden 2009 lopussa arvioidaan 62,6 miljardia euroa; tämä on noin 34 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Suomi on toistaiseksi saanut lainaa edullisesti, mutta laskusuhdanteen pohjaa ei ole vielä saavutettu. Lainanoton tarve kasvaneekin vielä tuntuvasti. Valiokunta korostaa, että myös talouskriisin aikana tehdyillä toimilla on edistettävä julkisen talouden kestävyttä pitkällä tähtäimellä ja huolehdittava siitä, että luottamus ja uskotavuus Suomen talouteen säilyy myös tulevaisuudessa.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. *Ulkoasiainhallinnon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta korjaa momentin perusteluissa mainittua virkojen lakkautuspäivämäärää lisäbudjetin valmistumisajankohdan muutoksen vuoksi.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentin perusteluja täydennetään siten, että ulkoasiainministeriöön perustetaan 10 ulkoasiainneuvoksen virkaa ja hallintojohtajan virka, jonka palkkaus määräytyy valtion virkamiesjohdon palkkauskäytännön mukaisesti. Samalla lakkautetaan 30.3.2009 lukien 10 lähetystöneuvoksen virkaa ja 1.9.2009 lukien osastopäällikön virka.

Pääluokka 26
SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLIN-
NONALA

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 1 000 000 euron lisäystä 20 määräaikaisen henkilön palkkaamiseen turvapaikka-asioiden käsittelyyn.

Turvapaikanhakijoiden määrä lähti voimakkaaseen kasvuun vuoden 2008 heinäkuussa ja nousi yli 4 000 henkilöön vuoden loppuun mennessä. Määrän arvioidaan edelleen kasvavan yhteensä 6 000 hakijaan vuonna 2009. Samalla hakemusten käsittely Maahanmuuttovirastossa on pahasti ruuhkautunut. Tammikuun lopun tilanteen purkaminen nykyresursseilla vie 18 kuukautta.

Maahanmuuttovirasto arvioi, että puolen vuoden käsittelyajan saavuttamiseen tarvitaan noin 70 lisätyöntekijää. Lisämäärärahan tarve on yhteensä 5,15 miljoonaa euroa, joka sisältää henkilöstömenojen lisäksi toimitilojen lisästarpeen sekä tulkkaus- ja käännösmenojen kasvun.

Esitetty summa on vähemmän kuin vastaanottokeskuksiin tällä hetkellä majoitettujen turvapaikanhakijoiden kuukauden majoituksen keskimääräiset kustannukset. Vastaanottokeskusten asukasmäärä on lisäksi jo nyt ylittänyt majoituskapasiteetin, ja uusien vastaanottokeskusten perustaminen lisää osaltaan nykyisiä kustannuksia.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että hakijoille syntyy odotusaikana Suomeen sitettä, jotka puoltavat oleskeluluvan myöntämistä. Lisäksi, jos hakijat saavat jäädä maahan pelkästään viivästyneen käsittelyn vuoksi, saattaa tämä lisätä entisestään uusien hakijoiden halukkuutta hakeutua Suomeen. Valiokunta painot-

taa, että päätösten pitkä odotusaika lisää Suomeen sopeutumisen ongelmia eikä käsittelyajan venyminen ole suotavaa myöskään hakijan oikeusturvan kannalta.

Valiokunta korostaa, että hakemusten ruuhkautuminen aiheuttaa valtiontaloudelle huomattavia lisäkustannuksia, ja pitää välttämättömänä, että kokonaiskustannuksia pienennetään päätöksentekoprosessia nopeuttamalla. Valiokunta lisää siten momentille 1 000 000 euroa.

Momentille osoitettua yhteensä 2 000 000 euron lisämäärärahaa saa käyttää 40 määräaikaisen henkilön palkkaamiseen turvapaikka-asioiden käsittelyyn ja ulkomaalaistutkintaan. Henkilöstöä on tarkoitus palkata vuoden 2010 lopussa päättyväksi määräajaksi ja käyttää joustavasti sekä Maahanmuuttoviraston että poliisin tarpeisiin. Valiokunta pyytää samalla, että sille toimitetaan myöhemmin selvitys lisärahoituksen todellisista vaikutuksista.

Valiokunta kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että pelkästään lisähenkilöstön palkkaus ei nopeuta päätöksentekoa, koska määräraha ei riitä lisääntyviin tulkkaus- ja käännöskustannuksiin. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että seuraavassa lisätalousarvioesityksessä turvapaikkapuhuttelejien tulkkaus- ja kääntämismenojen suuruus tarkistetaan ja irrotetaan viraston kiinteästä määrärahasta arviomäärärahaksi. Turvapaikan hakijoiden määrät vaihtelevat vuosittain, jolloin mainittuja menoja ei pystytä etukäteen arvioimaan. Nykyisen mukaisella hakijamäärällä tämä merkitsee arviolta 1 900 000 euron vuotuista kustannusta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään lisäystä 2 000 000 euroa.

Lisämäärärahaa saa käyttää ulkomaalaistutkinnasta aiheutuviin tilapäisiin palkkausmenoihin Maahanmuuttoviraston lisäksi myös poliisitoimessa. (Uusi)

Pääluokka 27
PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siviilihenkilöiden osallistumiseen kriisinhallintaan. Tarkoitukseen (mom. 24.10.21) osoitettu määräraha on mitoitettu alkuvuoden 2008 hintatason mukaan siten, että vuositasolla siviilikriisinhallintaan voisi osallistua noin 150 asiantuntijaa.

Asiantuntijoiden kustannukset ovat kuitenkin nousseet selvästi vuoden 2008 aikana johtuen kasvaneista varustekustannuksista, korkeammassa tehtävissä olevien asiantuntijoiden suuremmista palkkauskuluista ja vuosittaisista palkankorotuksista. Siviilikriisinhallintaa tehdään lisäksi aiempaa vaativammilla maantieteellisillä alueilla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että myös siviilikriisinhallintaan osoitettavaa määrärahaa arvioidaan uudelleen ja että operaatioihin osallistuvan henkilöstön lisästarvetta seurataan tarkasti.

Pääluokka 29
OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Taloustilanteen heiketessä on ensisijaisen tärkeää nähdä laadukkaana koulutuksen merkitys investointina tulevaisuuteen ja keinona Suomen selviytymiselle taantumasta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan monia lisämäärärahoja, jotka tukevat tätä tavoitetta. Niitä ovat ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen lisämäärärahat sekä korkeakoulutetuille suunnattava uusi, oppisopimustyyppinen koulutus ja ammattikorkeakoulututkintoon johtavan aikuiskoulutuksen tarjonnan lisääminen. Elvyt-

tämisen kannalta tärkeää on myös, että perustamiskustannusten valtionosuuksien myöntämisvaltuutta ja määrärahoja korotetaan. Veikkausvoittovaroilla rahoitettavien toimintojen osalta on hyvä, että veikkauksen jakamattomia voittovaroja osoitetaan yhteensä 30 miljoonaa euroa tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön työllisyyttä elvyttäviin ja ylläpitäviin hankkeisiin.

Valiokunta painottaa, että kulttuurin tukemiseen osoitetuilla, valtiontalouden kannalta vähäisillä määrärahoilla on hyvin työllistävä vaikutus sen lisäksi, että kulttuuritoiminnoilla on suuri henkistä ilmapiiriä kohottava merkitys.

Valiokunta pitää välttämättömänä seurata nyt myönnettävien määrärahojen riittävyttä ja tarkoituksenmukaista kohdentumista koulutuksen järjestämisessä.

Oppisopimuskoulutuksen laajentaminen on yksi keino parantaa työllistymisen edellytyksiä. Valiokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että nyt kun yritykset vähentävät henkilöstöään, hyvien oppisopimustyöpaikkojen löytäminen on vaikeaa.

Ongelmallista on myös se, miten menetellään oppisopimuskoulutuksessa olevien suhteen lomautustilanteissa.

Työttömyyden torjumiseksi voimavarojen kohdistaminen erityisesti aikuiskoulutukseen on välttämätöntä. Ammattikorkeakoulujen tarjoama työelämän tarpeisiin kohdistettu erityyppinen aikuiskoulutus on tässä suhdannetilanteessa merkittävä elvytystoimenpide. Sen avulla voidaan toteuttaa lomautus- ja irtisanomisuhan alaisille toimihenkilöille heidän työllistymistään ja työmarkkinakelpoisuutta parantavaa koulutusta.

Tässä taloudellisessa tilanteessa myös korkeasti koulutettujen työllistyminen vaikeutuu. Heidän työllistymisensä vahvistamiseen tarvitaan erityistoimia. Sen vuoksi on myönteistä, että hallitus ehdottaa oppisopimustyyppiseen koulutukseen rahoitusta. Mahdollisimman nopeasti tulisi ottaa käyttöön tämä korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettava täydennyskoulutus, joka tähtää aiemmin hankitun ammattiosaamisen päivittämiseen. Valiokunta katsoo, että lisätalousarvioesitykseen otetulla määrärahalla voi-

daan koulutusta käynnistää, mutta tarpeeseen nähden määräraha on riittämätön.

On hyvä, että ammatillista koulutusta vailla olevien tai vanhentuneen koulutuksen omaavien koulutustason kohottamiseen esitetään lisärahoitusta. Valiokunta pitää tärkeänä seurata, onko tämä lisäys riittävä.

Valiokunta on useissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota opinto-ohjauksen merkitykseen. Nopeasti muuttuvat työmarkkinat korostavat ennestään opinto-ohjauksen tarvetta.

Valiokunta painottaa sitä, että vapaalla sivistystyöllä on tärkeä merkitys erityisesti taantuman aikana. Se tarjoaa mahdollisuuden ns. matalan kynnyksen sivistys- ja kulttuuripalveluihin. Tämä on ensiarvoisen tärkeää erityisesti työttömille ja lomautetuille syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Sen vuoksi tulee tarpeen mukaan myös vapaan sivistystyön määrärahoja lisätä.

On hyvä, että homekoulujen ja muiden kiireellisten rakennus- ja peruskorjaushankkeiden toteuttamiseen varataan lisämäärärahoja ja lisävaltuuksia. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että koulujen peruskorjaustarve on vieläkin moninkertainen siihen verrattuna, mitä valtio voi perustamiskustannuksia tukea. Lääninhallitusten tietojen mukaan selvästi useammalla kunnalla, kuin mihin myöntämisvaltuus riittää, olisi tarvetta aloittaa peruskorjaukset tänä vuonna. Valtion osuuden määrä (25—50 %) johtaa myös monessa tapauksessa siihen, että perustamishankkeen aloitusta ei määrää kiireisin tarve vaan kunnan mahdollisuus vastata omasta rahoitusosuudestaan. Huomattava on, että koulujen peruskorjaushankkeet ovat elvyttäviä toimenpiteitä. Siksi on tärkeää, että kohteiden valinnassa huomioidaan myös hankkeen tosiasialliset työllisyysvaikutukset.

Valiokunta kiinnittää jälleen huomiota siihen, että myös yleisten kirjastojen uudisrakentamisen ja peruskorjausten rahoitus on riittämätöntä. Kunnat ovat vuosittain esittäneet 45—50 hanketta, mutta määrärahat riittävät vuosittain vain kahden tai kolmen hankkeen avustamiseen.

Ammattikorkeakouluille esitetään määrärahaa opistotutkintopohjaisen tutkinnon täydentämiseksi amk-tutkinnoksi. Valiokunnan asiantun-

tijakuulemisessa on tuotu esille, että vielä tärkeämpää olisi suunnata määrärahoja joustavien opintomahdollisuuksien kehittämiseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Vesitalous

31. *Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 4 000 000 euron määrärahalisäystä. Valiokunta pitää lisäystä myönteisenä ja aiempien kannanottojensa mukaisena. Valtiovarainvaliokunta lisäsi momentille vuoden 2009 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä 4 500 000 euroa. Momentille on budjetoitu siten yhteensä 22 258 000 euroa.

Esitetty lisämääräraha osoitetaan nopeasti käynnistettäviin seudullisesti merkittäviin vesihuoltohankkeisiin. Kun kuntien ja muiden yhteistyötahojen kustannusosuudet lasketaan mukaan, lisärahoituksen turvin käynnistyvien investointien kokonaiskustannusarvio on lähes 9 miljoonaa euroa. Hankkeiden rakennusaikainen työllistämisaikutus on noin 50 henkilötyövuotta, ja välillisesti hankkeiden arvioidaan työllistävän noin 120 henkilötyövuotta.

Alueellisilta ympäristökeskuksilta saatujen selvitysten perusteella kokonaisinvestointitarve haja-asutuksen viemäriverkostojen laajentamiseen voi nousta jopa 800 miljoonaan euroon. Yhteensä 200 miljoonan euron investoinnit tarvitaan kiireellisiksi arvioituihin viemärintihankkeisiin alueilla, joille on aiemmin valtion tuella toteutettu vesijohto. Valtion lisätuen kokonaistarpeen arvioidaan olevan 40 miljoonaa euroa.

Valiokunta korostaa, että haja-asutuksen vesihuolto tulee saattaa talousjätevesiasetuksen mukaiseksi vuoteen 2014 mennessä. Kaudelle 2008—2013 on varattu kehyksen ylittävää lisärahoitusta yhteensä 15 miljoonaa euroa. Lisära-

hoitustarve vuosina 2010—2013 on siis 25 miljoonaa euroa.

60. Metsätalous

Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen

Puuntuotannon kestävyden turvaamiseen on osoitettu tukea 67,48 miljoonaa euroa vuodelle 2009. Rahoitushakemuksia siirtyi kuitenkin 11,15 miljoonan euron edestä vuodelta 2008 maksettavaksi kuluvan vuoden määrärahoista. Uusiin hankkeisiin on siten käytettävissä vain 56,33 miljoonaa euroa.

Alueellisten metsäkeskusten arvion mukaan metsänhoito- ja perusparannustöihin tarvittavan tuen lisätarve on jopa 15—20 miljoonaa euroa ja sen välittömän työllisyysvaikutuksen arvioidaan olevan noin 750—1 000 henkilötyövuotta. Valiokunta korostaa, että vaikutus kohdistuu erityisesti alueille, joilla muita työnsaantimahdollisuuksia on vähän. Lisäksi taloustilanteen heikentyminen tulee vähentämään vuoden 2009 hakkuumääriä ja työvoimantarvetta puunkorjauksessa, jolloin metsänhoito- ja perusparannustöillä voitaisiin tarjota ainakin jossain määrin korvaavaa työtä.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että metsähakkeen käyttöä tulee ilmasto- ja energiavoitteiden saavuttamiseksi lisätä noin kolminkertaiseksi nykyisestä. Valiokunta muistuttaa, että Kansallisessa metsäohjelmassa 2015 esitettiin Kemera-tuen määräksi 85 miljoonaa euroa. Tästä osoitettiin puun energiakäytön tukemiseen 10 miljoonaa euroa, joka on lähes kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2008 maksettu tuki. Valiokunta on huolissaan, että mainituista seikoista huolimatta kestävän metsätalouden rahoituslain tuki energiapuulle uhkaa vähentyä vuonna 2009.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että seuraava lisätalousarvioesitys sisältää tarvittavan lisämäärärahan momentille 30.60.44 tukeen puuntuotannon kestävyden turvaamiseksi, ja painottaa, että osoittamalla riittävä rahoitus metsän-

hoito- ja perusparannustöihin turvataan metsien tulevat hakkuumahdollisuudet.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

Perusväylänpito. Osana talouden elvytyspakettia liikenneverkkojen kunnossapitoon esitetään 71,5 miljoonan euron lisärahoitus, josta käytetään perustienpitoon 50 miljoonaa euroa ja perusradanpitoon 21,5 miljoonaa euroa. Perustienpidon lisärahoitus kohdennetaan mm. siltojen korjauksiin ja kevyen liikenteen väylien rakentamiseen. Perusradanpidon lisärahoitus käytetään mm. eräiden ratapihojen kunnostustöihin, millä parannetaan metsä-, metalli- ja kaivannaisteollisuuden tarvitsemien kuljetusreittien toimivuutta.

Valiokunta on tyytyväinen teiden ja ratojen kunnan parantamiseen suunnattaviin lisäpanostuksiin. Lisätalousarvioesitykseen sisältyvillä toimilla on merkittävä työllisyysvaikutus ja ne lisäävät elinkeinoelämän sekä alueiden kilpailukykyä ja parantavat myös liikenneturvallisuutta. Perustienpidon osalta etenkin siltakorjausohjelman käynnistämiseksi on suuri tarve, sillä huonokuntoisia tai erittäin huonokuntoisia siltoja arvioidaan olevan 900 kappaletta.

Perusväylänpidon rahoitus on pitkään ollut kunnossapitotarpeeseen nähden liian alhainen ja väyläverkko on siksi osittain huonossa kunnossa. Valiokunta korostaa, että liikenneväylien kunnossapidon tarpeet otetaan huomioon seuraavassa menokehyspäätöksessä sekä päätettäessä mahdollisista uusista elvytystoimista.

78. Eräät väylähankkeet (arviomääräraha)

Lisätalousarvioesityksen mukaan neljän kehittämishankkeen (Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti, Vt 14 Savonlinnan keskusta, Vt 5 Päiväranta—Vuorela sekä Vt 6 Joensuun kohta) aloitusta aikaistetaan ja ne käynnistetään aiemmista

päätöksistä poiketen jo tänä vuonna. Näiden hankkeiden sopimusvaltuudet ovat 230 miljoonaa euroa, ja niiden rahoitustarve on vuoden 2009 aikana 8 miljoonaa euroa.

Valiokunta pitää hankkeiden aikaistamista perusteltuna paitsi työllisyyden kannalta myös siitä syystä, että näin edistetään suurten investointihankkeiden tasaista toteuttamista. Uusia väylähankkeita oli tarkoitus aloittaa vasta hallituskauden lopulla, mikä olisi johtanut useiden hankkeiden yhtäaikaiseen kilpailuttamiseen ja mahdollisesti myös kustannustason nousuun.

Valiokunta korostaa, että väylänpidossa on pitkällä tähtäimellä edullisinta pyrkiä paitsi mahdollisimman pitkäjänteiseen suunnitteluun myös mahdollisimman tasaiseen investointitasoon. Onkin huolehdittava siitä, että rakentamisen volyymi säilyy tasaisena paitsi koko vaalikauden myös vaalikausien taitteessa ja vielä seuraavan vaalikauden alkupuolella aina siihen saakka, kunnes seuraavaan liikennepoliittiseen selontekoon sisältyvien hankkeiden toteuttaminen pääsee käyntiin.

Seinäjoki—Oulu-ratahanke. Kuluvan vuoden talousarvioon sisältyvän Seinäjoki—Oulu-ratahankeen rahoitus on osoittautunut riittämättömäksi, mistä johtuen vaarana on hankkeen keskeytyminen ja pitkittyminen. Nyt hankkeeseen on tarkoitus osoittaa 40 miljoonan euron lisärahoitus, minkä turvin voidaan taata hankkeen keskeytyksetön jatkuminen ja turvata myös alan työllisyyttä.

Lisärahoitukseen liittyvä menettely on poikkeuksellinen. Tarkoituksena on, että Ratahallintokeskus saa solmia VR-Yhtymä Oy:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan VR-Yhtymä Oy rahoittaa valtiolle kuuluvaa ratatyötä 40 miljoonalla eurolla ilman valtion takaisinmaksuvelvollisuutta. Näin ratahankeen rahoitusta voidaan lisätä menokehyksiin puuttumatta. Valiokunta pitää rahoitustapaa kuitenkin ongelmallisena.

Valiokunnan mielestä tällainen rahoitustapa korostaa osaltaan myös niitä epäkohtia, joita liikenneinvestointien nykyisestä budjetointitavasta aiheutuu. Liikenneinvestointeja käsitellään budjetissa käyttömenoina, ja ne sisältyvät

valtiontalouden kehyksiin. Jotta investointien toteuttaminen on mahdollista tiukoista menokehyksistä huolimatta, joudutaan usein etsimään keinoja, joilla investoinneista valtiolle aiheutuvia kustannuksia voidaan siirtää tuonemmaksi.

Valiokunta on useita kertoja todennut, että infrastruktuurin investoinnit ja kunnossapito on erotettava toisistaan. Valiokunta viittaa lausumaan, jonka eduskunta hyväksyi käsitellessään edellistä menokehyspäätöstä (VaVM 9/2008 vp — VNS 2/2008 vp). Tuolloin eduskunta edellytti, että valtion talousarviokäytäntöä on seuraavan hallituskauden alkuun mennessä uudistettava siten, että talouden ohjauksessa otetaan käyttöön valtion taloudellista asemaa kuvaava tase-laskelma investointipäätösten tukemiseksi sekä pääoman tehokkaan käytön edistämiseksi.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Lisätalousarvioesitys sisältää merkittäviä panostuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle; pääluokan määrärahalisäykset ovat yhteensä noin 1,4 miljardia euroa, minkä lisäksi esitys sisältää useiden myöntövaltuuksien korotuksia.

Etenkin Finnvera Oyj:n rahoitusmahdollisuuksia parannetaan tuntuvasti. Tilapäisesti käyttöön otettua viennin rahoitusta nostetaan aiemmasta 1,2 miljardista eurosta 3 miljardiin euroon. Tästä johtuen Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan osoitetaan 1,25 miljardin euron lisärahoitus ja lainavaltuutta lisätään 2,5 miljardilla eurolla. Lisäksi Finnvera Oyj:n tappiokorvauksiin esitetään 15 miljoonan euron lisäystä. Finnveran toimintamahdollisuuksien parantamiseksi hallitus on myös esittänyt Finnveran vientitakuiden sekä uusien luottojen ja takausten myöntövaltuuksien lisäämistä (HE 15/2009 vp ja HE 16/2009 vp).

Myös Teollisuussijoitus Oy:tä pääomitetään 100 miljoonalla eurolla ja sen yhteyteen perustetaan rahasto, joka sijoittaa elinkelpoisiin, mutta yleisen suhdannetilanteen vuoksi tilapäisiin vaikeuksiin joutuneisiin yrityksiin.

Valiokunta on tyytyväinen esitettyihin lisäpanostuksiin. Näillä toimilla voidaan parantaa vienti- sekä yritysrahoituksen saatavuutta ja lisätä elinkelpoisten yritysten toimintaedellytyksiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisätalousarvioesitykseen sisältyvien korotusten sekä vireillä olevien lainmuutosten myötä Finnveran resurssit ovat tämänhetkisten talousnäkömyönten valossa riittävät.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota Finnveran vakavaraisuuden turvaamiseen. Tappiokorvauksiin ehdotetaan nyt 15 miljoonan euron lisäystä, mutta Finnveran oma pääoma voi osoittautua riittämättömäksi, mikäli tappioita tulee ennakoitua enemmän.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että hallitus seuraa yritysten rahoitustilanteen kehittymistä ja on tarvittaessa valmis uusiin avauksiin yritysten rahoituksen varmistamiseksi.

Jatkossa on myös arvioitava tarvetta yritysten kansainvälistymisavustusten lisäämiseen (mom. 32.20.43).

51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)

Momentille lisätään 22 miljoonaa euroa, joka osoitetaan mm. työvoimapolitiittisen koulutuksen ja starttirahan lisäämiseen. Momentin loppusumma nousee näin noin 500 miljoonaan euroon. Tarkoituksena on, että määrärahaa käytetään mahdollisuuksien mukaan tarvittaessa etupainotteisesti.

Heikosta talouskehityksestä johtuen työllisyystoimien tarve tulee kasvamaan tuntuvasti. Työttömyys on jo lähtenyt selvään kasvuun ja työvoiman kysyntä heikentynyt. Lomautusten piirissä oli helmikuussa noin 60 000 henkilöä, minkä lisäksi työnantajien ennakkoilmoitusten perusteella 38 000 henkilöä oli vaarassa joutua lomautetuksi. Talouden taantuma vaikuttaa etenkin seutukuntiin, joissa vientiteollisuuden sekä rakentamisen merkitys on suuri.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tiiviisti työttömyystilannetta ja ryhtyy tarvittaessa ripeisiin toimenpiteisiin työllisyysmäärärahojen lisäämiseksi. Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että TE-keskusten ja työvoimatoimistojen toimintamenojen mitoituksessa otetaan huomioon lisääntyneet henkilöstötarpeet.

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerrahastopolitiikka

64. EU:n rakennerrahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerrahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan momentin perusteluja korjataan siten, että momentin myöntämisvaltuudesta kohdistuu Kainuun maakuntaan 16 492 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE)

Lisäksi momentin perusteluja muutetaan siten, että momentin myöntämisvaltuudesta 16 492 000 euroa ja määrärahasta 12 842 000 euroa kohdistuu Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti Kainuun maakuntaan.

(3. kappale kuten HE)

65. Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerrahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan momentin perusteluja korjataan siten, että momentin myöntämisvaltuudesta kohdistuu Kainuun maakuntaan 10 607 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE)

Lisäksi momentin perusteluja muutetaan siten, että momentin myöntämisvaltuudesta 10 607 000 euroa kohdistuu Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti Kainuun maakuntaan.

(3. kappale kuten HE)

Pääluokka 35
YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLIN-
NONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määrärahoihin esitetään 2 000 000 euron lisäystä. Toteutettavien hankkeiden välittömäksi työllisyysvaikutukseksi arvioidaan 40 henkilötyövuotta. Valiokunta pitää lisäystä myönteisenä, ja se vastaa valiokunnan aiempia kannanottoja. Valtiovarainvaliokunnan talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä lisäämä 3 450 000 euroa ja nyt esitetty lisämääräraha nostavat momentin määrärahatason yhteensä 16 450 000 euroon.

Momentin määrärahatilanne on parempi kuin kertaakaan 1990-luvun puolivälin jälkeen. Vuosittaisen määrärahatason tulisi alueellisten ympäristökeskusten esitysten ja maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien perusteella olla kuitenkin selvästi yli 20 miljoonaa euroa. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että vuosien 2010—2013 menokehyksiä korotetaan, jotta keskenraisten hankkeiden toteutuksen lisäksi voidaan aloittaa myös kiireellisiä uusia hankkeita.

Valiokunta korostaa edelleen, että vuoden 2013 loppuun mennessä kiinteistökohtaiset talousjätevesijärjestelmät tulee saattaa talousjäteasetuksen mukaisiksi tai liittää vesihuoltoverkkoon. Uudistuksen toimeenpanoa on edistettävä riittävin taloudellisin kannustein.

TULOARVIOT

Osasto 15
LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille lisätään 1 000 000 euroa. Lisäys johtuu määrärahamomentille 26.40.01 tehdystä lisäyksestä.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään lisäystä 5 606 836 000 euroa.

YHTEENVETO

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetaan sekä tuloarvioihin että määrärahoihin 2 738 458 000 euron lisäystä.

Valtiovarainvaliokunta on lisännyt momentille 26.40.01 määrärahoihin ja momentille 15.03.01 tuloarvioihin 1 000 000 euroa.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja vuoden 2009 lisätalousarvio huomioon ottaen 49 030 940 000 euroa.

PÄÄTÖSEHDOTUS

Edellä lausuttuun viitaten ja muilta osin hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että ehdotus vuoden 2009 lisätalousarvioksi hyväksytään hallituksen esityk-

sen mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että lisätalousarvioaloitteet LTA 1—9/2009 vp hylätään ja

että lisätalousarviota sovelletaan 23 päivästä maaliskuuta 2009 alkaen.

Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Hannes Manninen /kesk
vpj. Kari Rajamäki /sd
jäs. Christina Gestrin /r
Pertti Hemmilä /kok
Bjarne Kallis /kd
Kyösti Karjula /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Jari Koskinen /kok
Mikko Kuoppa /vas
Reijo Laitinen /sd
Mika Lintilä /kesk
Olli Nepponen /kok
Tuija Nurmi /kok
Kirsi Ojansuu /vihr
Markku Rossi /kesk

Petri Salo /kok
Minna Sirnö /vas
Jutta Urpilainen /sd
Pia Viitanen /sd
vjäs. Esko Ahonen /kesk
Leena Harkimo /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Reijo Kallio /sd
Matti Kauppila /vas
Katri Komi /kesk
Valto Koski /sd
Heli Paasio /sd
Aila Paloniemi /kesk
Eero Reijonen /kesk
Tuula Väättäin /sd

Valiokunnan sihteereinä jaostokäsittelyissä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila
valiokuntaneuvos Mari Nuutila

VASTALAUSE 1 /sd

*Yleisperustelut***Hallituksen talouspolitiikka ontuu pahasti**

Komission Euroopan talouden elvytys suunnitelman mukaan elvytystoimien on oltava oikea-aikaisia, väliaikaisia, kohdennettuja ja koordinoituja. Hallituksen elvytystoimet ovat ristiriidassa komission esitysten kanssa. Ensinnäkin todelliset elvytystoimet olisi pitänyt aloittaa jo viime syksynä niin kuin sosialidemokraatit moineen otteeseen vaativat. Hallituksen elvytyspolitiikan pääpaino on verojen pysyvässä alentamisessa. Veroelvytyksen sijaan toimia olisi pitänyt ja pitäisi kohdentaa julkisten investointien ja muiden menojen lisäykseen.

Hallitus ei ole pitänyt huolta veropohjasta, kun se lyhyessä ajassa on keventänyt verotusta tähän mennessä noin 3,5 miljardilla eurolla. Hallituksen omat toimet ja välinpitämätön asenne mm. harmaan talouden torjunnassa kasvattavat tarvetta ottaa lisävelkaa. Menokuri on pitänyt kehysten ansiosta, mutta tulopuolella on toimitu holtittomasti, kun on poistettu yritysten Kelamaksu, huojennettu perintö- ja lahjaveroa, osinkojen lähdeveroa sekä metsäverotusta. Ruuan arvonlisäveroa on alennettu ja tehty suuret hyvätuloisia suosivat ansiotulojen veronkevennykset. Valtion tulopohjaa on heikennetty pysyvästi, ja nyt joudutaan ottamaan turhaa velkaa.

Socialidemokraatit esittivät viime vuonna pelastusrengasohjelmassa ja vaihtoehtobudjetissa mm. tuntuva julkista väylä-, uudis- ja korjaustalonrakentamisen elvytysohjelmaa. Hallituksen elvytystoimet ovat liiaksi velkaisten kuntien ja rahoituskriisissä olevien yritysten harteilla valtion oman panostuksen sijasta.

Hallituksen elvytyslisäbudjetti ei sisällä mitään todella merkittäviä avauksia ilmastomuutoksen torjumiseksi. Socialidemokraatit ovat vahvasti sitoutuneet vihreään kasvuun ja vihreiden työpaikkojen luomiseen. Energiapolitiikka ja työllisyys voivat kulkea käsi kädessä ympäris-

tön ja ilmaston huomioon ottamisen kanssa. Työvoimavaltaisen teollisuuden ja palvelusektoreiden tarvitsema energiantarve on turvattava energiatehokkuuden, uusien ja monipuolisten energialähteiden ja paremman pohjoismaisen ja eurooppalaisen energiayhteistyön kautta.

Hallitus ei kyennyt päättämään politiikkariihessään talouskasvua vahvistavista toimita keskipitkällä aikavälillä. Talouskasvu on sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä kuitenkin se avaintekijä, jolla nyt kertyvää velkaa voidaan tulevaisuudessa hoitaa.

Kokonaistuotannon kasvu hiipui viime vuonna. Näin huonoa talouskasvun vuotta ei ole ollut sitten 1990-luvun alun lamavuosien. Talouden kasvun hiipuminen alkoi jo viime vuoden kesällä, ja todellinen pudotus tuli loppuvuodesta, kun tuotanto putosi viimeisellä neljänneksellä 2,4 prosenttia vuoden 2007 vastaavasta ajankohdasta. Hallituksessa tilanteen vakavuutta ei ymmärretty, ja sen avainministereillä toiveet ja todellisuus menivät pahasti sekaisin, mikä näkyi myös talouspolitiikan linjauksissa ja käytetyissä puheenvuoroissa.

Hallitus on tehnyt yritysrahoitusta helpottavia esityksiä siinä uskossa, että niiden avulla ja ansiotuloverojen kevennyksellä talouskriisi voidaan Suomessa voittaa. Näin ei valitettavasti näytä käyvän. Sinällään yritysten rahoitusta helpottavat ratkaisut ovat olleet hyviä, mutta niiden lisäksi olisi pitänyt vahvistaa kotimaista kysyntää ja kuntataloutta.

Kansainvälisen talouden epävarmuuden lisääntyminen erityisesti viime vuoden jälkipuolella leikkasi sekä vientiä että investointeja. Kotitalouksien varautuminen ja säästäminen heikompia aikoja varten laski yksityistä kulutusta selvästi.

Hallituksen talouspolitiikalta puuttuu teho

Hallituksen talouspolitiikka on hyvin vahvasti tukeutunut oletukseen, että verohelpotukset

lisäävät kulutuskysyntää alkuvuodesta alkaen. Erityisesti on vannottu ansiotuloverokertymän suosiolliseen vaikutukseen. Tuloveron kevennykset ovat olleet hallituksen talouspolitiikan kulmakivi, ja niiden varaan hallitus on rakentanut pääasiallisen talouden elvytyksen. Viime vuoden loppu osoitti meidän epäilyimme oikeiksi; kotitaloudet vähentävät kulutusta ja säästävät pahan päivän varalle eivätkä kuluta hallituksen toiveiden mukaisesti.

Sosialidemokraatit esittivät jo viime kesänä maltillisempia ja pieni- sekä keskituloisiin paremmin kohdennettuja veronkevennyksiä. Pieni- ja keskituloiset käyttävät lisätulot huonoinakin aikoina suurituloisia herkemmin kulutukseen. Lisäksi me emme olisi tehneet yhtä suuria veronkevennyksiä kuin hallitus, vaan olisimme ohjanneet osan hallituksen veronkevennyksistä kuntien rahoitusaseman vahvistamiseen ja köyhyyspakettiin.

Hallituksen politiikka uhkaa romuttaa hyvinvointivaltion perusrakenteet. Elvytyspolitiikan tehottomuus ja viivyttely sekä kevein perustein tehdyt veronkevennykset ja tiukka menokehyspolitiikka ovat vakava uhka hyvinvointivaltiolle. Kun talouskriisi uhkaa Suomessakin syventyä ja pitkittyä, vaarana on, että joudutaan leikkaamaan hyvinvointipalveluista päivänvastaisista vakuutteluista huolimatta. Hyvinvointivaltion tilanne oli edellisen laman jäljiltä heikko, eivätkä hallituksen toimet ole sitä mitenkään vahvistaneet. Uhkana on, että laman todelliseksi maksamiseksi joutuvat vähävaraiset, sairaat, vanhuksat ja lapsiperheet.

Työllisyystilanne on heikentynyt. Tämän vuoden tammikuussa erityisesti nuorisotyöttömyys kasvoi rajusti. Huolimatta siitä, että olemme useaan otteeseen varoittaneet siitä, että työllisyysmäärärahojen vähennykset kurjistavat niiden tilannetta, jotka muutenkin ovat heikoimmilla, hallitus leikkasi työvoimapolitiikan määrärahoja merkittävästi. Lisätalousarviossaan hallitus ei riittävässä määrin määrärahoja työvoimapolitiittisiin toimiin palautta.

Hallituksen toimettomuuden johdosta eriarvoistuminen ja syrjäytyminen kaikissa ikäluokissa kasvavat. Julkisten palveluiden heikenty-

minen johtaa siihen, että kaikkein vaikeimmasa sosiaalisessa ja taloudellisessa tilanteessa olevat jäävät vaille tarvitsemiaan palveluita. Tätä me sosialidemokraatit emme voi hyväksyä vaan vaadimme hallitukselta tekoja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden turvaamiseksi.

Pienituloisimpien toimeentuloa tulee parantaa nyt

Lisätalousarviossa ei, hallituksen lupailuista huolimatta, esitetä mitään konkreettisia sosiaaliturvan parannuksia. Niiden toimenpano heti olisi elvyttänyt pienituloisten ihmisten ostovoimaa ja kulutusta. Hallitus jättääkin sosiaaliturvan parantamisen käytännössä seuraavan hallituksen tehtäväksi.

Perusturvaa on parannettava nyt. Samalla tulee määrätietoisesti luoda työllistymisen ja osallistumisen mahdollisuuksia. Työhön menon on aina selvästi lisättävä käytettävissä olevia tuloja. Työttömyysturvaa tulee uudistaa tätä silmälläpitäen. Välittömästi vaaditaan esimerkiksi työmarkkinatuen ylläpitokorvauksen korottamista 10 euroon/päivä (nyt korvaus on kahdeksan euron suuruinen). Viime laman aikana työttömyys kohtasi monia ja heikosti koulutetut ja ikääntyneet työttömät päätyivät muita useammin pitkäaikaistyöttömiksi. On otettava opiksi menneestä ja pyrittävä aktivoimaan työttömyyden kohdanneita kaikin tavoin.

Toimeentulotukiriippuvuuden vähentämiseksi on ensi tilassa korotettava työmarkkinatuen ja työttömän peruspäivärahan määrää.

Asumisen hinta on noussut voimakkaasti viime vuosien aikana. Erityisesti suurimmilla kaupunkialueilla asuminen on kallistunut huomattavasti, mikä on vaikeuttanut erityisesti lapsiperheiden taloudellista tilannetta. Lapsiperheiden asumisen tukia tulee parantaa, jotta asuminen ei vie kohtuutonta osaa lapsiperheiden käytettävissä olevista tuloista. Kohtuuhintaisen asumisen turvaamiseksi tarvitaan myös kuntien maa-, kaavoitus- ja asuntopolitiikan vahvistamista sekä vuokra-asuntotuotannon lisäämistä.

Asumistukijärjestelmä kaipaa remonttia myös siksi, että tuki ei kannusta ottamaan vastaan pie-

nipalkkaista työtä. Asumistuen tuloajat ovat nykyisellään niin alhaiset, että pientä palkkaa ansaitseva kokopäivätyötä tekevä henkilö putoaa tuen piiristä. Asumistuesta on tehtävä aito pienituloisten asumisen tuki. Yleistä asumistukea on parannettava merkittävästi ja suunnattava parantamistyöhön tarpeelliset taloudelliset resurssit. Ilman kustannusvaikutuksia asumistuki uudistuksen toteuttaminen merkitsisi monille nykyisin tukea saaville tuen ulkopuolelle jäämistä tai tuen menetyksiä.

Kuntien ja järjestöjen työllistämismahdollisuudet ovat merkittävä osa välityömarkkinoiden kehittämistä. Hallituksen toimet työmarkkinatuen käyttämiseksi ensisijaisesti yrityksiin työllistämisen tukena eivät ole perusteltuja. Ne jättävät järjestöissä ja kunnissa olevan merkittävän kokemuksen ja työllistämispotentiaalin käyttämättä.

Vuoden 2008 lopussa kansaneläkettä sai noin 680 000 henkilöä ja kansaneläkettä sisältyi joka toiseen alkavaan eläkkeeseen. Pelkän kansaneläkkeen varassa elää runsaat 91 000 henkilöä. Heidän toimeentuloonsa tulee saada selkeä parannus. Eläkkeensaajien asumistuella voidaan taloudellista tukea kohdentaa tehokkaasti sitä tarvitseville.

Esittämämme muutokset eläkkeensaajien asumistukeen parantaisivat asumistukea keskimäärin 25 eurolla kuussa, pienituloisimpien eläkkeensaajien asumistuki paranee yli 80 eurolla.

Lapsiperheiden köyhyys on merkittävä riskitekijä lasten ja nuorten kehitykselle ja merkittävimpiä riskitekijöitä lasten ja nuorten syrjäytymiselle. Lapsiperheiden köyhyyden vähentäminen on tärkeää myös terveyserojen kaventamisen kannalta, sillä sosioekonomiset tekijät selittävät merkittävässä määrin suuria terveyseroja Suomessa. Köyhyys vaikuttaa kielteisesti lasten ja nuorten mielenterveyteen ja heikentää lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua täysipainoisesti yhteisön ja yhteiskunnan toimintaan. Haluamme jatkaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistävää politiikkaamme myös kuluvalle vaalikaudella. Ehdotamme kaikkein köyhimpien lapsiperheiden toimeentulon parantamista

nostamalla toimeentulotuen lapsen perusosan tasoa.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusjärjestelmää tulee kehittää. Suomessa siirrytään aivan liian usein pysyvästi pois työmarkkinoilta terveysongelmien vuoksi, ja toisaalta osatyökykyiset ovat liian harvoin mukana työelämässä. Kuntoutuksen avulla tulee pyrkiä myös parantamaan vajaakuntoisten ja vammaisten henkilöiden asemaa työmarkkinoilla.

Psykykkiset ongelmat ovat Suomessa suurin syy työstä poissaoloille ja ennenaikaisesti eläkkeelle siirtymiselle. Mielenterveyskuntoutuksen avulla opiskelu- ja työkyky on usein mahdollista säilyttää, mikä on ennalta ehkäisevänä toimintana myös taloudellisesti kannattavaa.

Kuntatalous on autettava yli laman

Kansantalouden kasvuvauhdin hiipumisen myötä kuntatalous ajautuu tänä vuonna vaikeuksiin, kun yhteisöverotuotot lähes puolittuvat ja menot kasvavat. Ensi vuonna ongelmat lisääntyvät työttömyyden kasvun ja heikon ansiotuloverokertymän johdosta.

Hallitus on jättänyt kunnat yksin eikä ole välittänyt huolehtia kuntien riittävästä palveluiden tuottamisen rahoituksesta. Hallitus on keskittynyt lähinnä verojen keventämiseen ja vähätellyt talouskriisin vaikutusta kuntatalouteen sekä jättänyt kunnat yksin vastaamaan kasvaviin palveluhaasteisiin. Tyly asenne merkitsee sitä, että kunnat joutuvat tekemään lamatalouden likaiset työt. Poliitikkariihenkin tulokset olivat laihoja, väliaikaisia ja ehdollisia maltilliselle menokehitykselle.

Talouden raju heikkeneminen on aiheuttamassa suuria ongelmia myös kokonaisille maakunta-alueille. Alueelliset erot vain kasvavat. Viennin hiipuessa erityisesti vientiteollisuudesta riippuvaiset paikkakunnat joutuvat koville, kun ensimmäisenä alenevat monelle kunnalle elintärkeät yhteisöverotulot. Kuntien verotulot supistuvat ja toimintamenot kasvavat. Tulojen ja menojen välinen erotus on kohoamassa kahteen miljardiin euroon tämän ja ensi vuoden aikana.

Sosialidemokraatit ovat esittäneet kuntatalouden ongelmien ratkaisemiseksi kolmen vuoden sillanrakennusohjelmaa, jolla kuntatalous autettaisiin yli laman. Ohjelmalla turvattaisiin palveluiden taso sekä vältettäisiin henkilöstön irtisanomiset ja lomautukset. Kuntien taloutta vahvistettaisiin yhdellä miljardilla eurolla.

Sosialidemokraatit esittävät omassa kuntatalousohjelmassaan, että kuntien verotulokertymää on vahvistettava pysyvästi ja kasvatettava niiden saamia yhteisövero-osuuksia väliaikaisesti sekä lisättävä pysyvästi kuntien saamia valtionosuuksia. Me emme tekisi niin suuria veronkevennyksiä kuin hallitus tekee, vaan ohjaisimme osan kevennyksistä kuntatalouden vahvistamiseksi.

Kunnat tuottavat kansalaisten kannalta tärkeitä peruspalveluita, joiden merkitys laman aikana korostuu. Myös kansalaiset pitävät kuntien palveluiden tuottamista ja saatavuutta sekä toimivuutta tärkeänä asiana. Niin sosiaali- ja terveys- sekä opetus- ja sivistyspalvelujen saataavuus ja laatu kuin myös esimerkiksi energian ja veden saanti on turvattava kaikissa oloissa.

Ellei kuntatalouden rahoitusasemaa pikaisesti vahvisteta, kunnat ja kuntayhtymät ryhtyvät henkilöstöpoliittisiin säästötoimiin, jotka merkitsevät lomautuksia ja myös työpaikkojen vähennyksiä. Tämä vaikuttaisi palvelujen saataavuuteen ja laatuun. Hallituksen työllisyyspolitiikka onkin ristiriitaista. Samalla kun hallitus toivoo yrityksiltä malttia henkilöstön irtisanomisissa ja lomautuksissa, niin se itse laiminlyöne toimet, joilla se voisi vaikuttaa työllisyys-tilanteeseen myönteisesti.

Liikennepoliittista selontekoa noudatettava

Hallituksen toimet liikennepoliitikassa ovat ristiriidassa eduskunnan yksimielisesti hyväksymän liikennepoliittisen selonteon kanssa. Selonteossa todetaan: "hallitus kiinnittää huomiota perusväylänpidon rahoituksen jälkeenjääneisyyteen, alemmanasteisen tieverkoston yleiskuntoon ja ylläpitoon, kevyen liikenteen väyliin sekä yksityisteiden merkitykseen osana toimivaa väyläverkostoa." Kuitenkin erityisesti pe-

rusväylänpidossa on selkeitä puutteita. Liikennepoliitikan on oltava pitkäjänteistä, ennustettavaa, luotettavaa ja ympäristöystävällistä investointipoliittikkaa. Epävarmuus vaikuttaa kielteisesti joka taholle ja käy kalliiksi kaikille sekä heikentää liikenneturvallisuutta merkittävästi. Pitkäjänteisyyden perusehto on uskottava määrärahojen riittävyys.

Hallitus on liikennepoliittisessa selonteossaan myös todennut: "toimiva liikennejärjestelmä ja pitkäjänteinen liikennepoliittikka tukevat elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia ja kilpailukykyä sekä sitä kautta talouskasvua. Valtion lyhytjänteinen, hankekohtainen budjetointikäytäntö vaikeuttaa osaltaan hankkeiden tehokasta toteuttamista. Eduskunta on jo useampana vuonna edellyttänyt, että määräraha-kehityksen on jo alusta lähtien sisällettävä riittävät määrärahat liikenneväylien pitkäjänteiseen kehittämiseen." Eduskunnan valtiovarain- sekä liikenne- ja viestintävaliokunta ovat toistuvasti vaatineet hallitusta lisäämään perusväylänpidon määrärahoja, jotka kunnossapitotarpeeseen nähden ovat liian alhaisia.

Myös elinkeinoelämän edustajat ovat useaan otteeseen vedonneet hallitukseen, että jo pelkästään meneillään olevan taloudellisen taantuman takia liikenneinvestoinnit ja riittävä rahoitus niihin ovat tärkeitä. Useat eri asiantuntijat ovat todenneet, että välitön lisäystarve perusväylänpitoon on jopa 200 miljoonaa euroa vuodessa.

Hallituksen osoittamat määrärahat perusväylänpitoon ovat oikeansuuntaisia, mutta riittämättömiä ja ristiriidassa hallituksen oman selonteon, eduskunnan tahdon ja lukuisien asiantuntijalausuntojen kanssa. Lisäksi on syytä huomioda myös neljä uutta väylähanketta. Näistä kahta, Vt 5 Päiväranta—Vuorela ja Vt 6 Joensuun kohta, aikaistetaan. Hankkeiden Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti ja Vt 14 Savonlinnan keskusta kohdalla on taas kysymys hankkeiden lykkäyspäätöksen perumisesta. Hallitus päätti ensin lykätä näitä jo edellisen hallituksen päättämiä hankkeita.

Liikennepoliittisessa selonteossa todetaan: "valtio osallistuu suurten kaupunkien joukko liikenteen rahoitukseen sekä lisää esteetöntä

joukkoliikennettä ja parantaa keyven liikenteen olosuhteita. Valtio kehittää joukkoliikenteen sujuvuutta sekä työsuhdematkalippujärjestelmän ehtoja. Joukkoliikenteen houkuttelevuutta onkin lisättävä, sillä raide- ja joukkoliikenteen edistäminen on edellytys ilmastonmuutoksen kannalta kestävä yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi." Lisäksi kasvava työttömyys ja uuden työn haku edellyttävät toimivaa joukkoliikennettä. Hallitus ei noteeraa lisäbudjetissaan joukkoliikennettä vaikka sen huomattavasti voimakkaammalle tukemiselle on olemassa vankat liikennepoliittiset, ympäristöpoliittiset ja turvallisuuteen perustuvat tekijät.

Epävarmuutta luovat myös liikennehankkeiden rahoitustapojen epäkohdat, joihin valtiovarainvaliokuntakin kiinnittää mietinnössään huomiota. Liikenneinvestointeja käsitellään budjetissa käyttömenoina, ja ne sisältyvät valtiontalouden kehysmäärärahoihin. Jotta investointien toteuttaminen on mahdollista tiukoista menokehyksistä huolimatta, joudutaan etsimään keinoja, joilla investoinneista valtiolle aiheutuvia kustannuksia voidaan siirtää tuonnemmaksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että valtio kiertää omaa kehysmäärärahaansa. Tämä luo entisestään epävarmuutta liikennepoliitiikan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Aikuiskoulutusta tuettava heti

Nyt on oikea aika kouluttaa. Työttömyyden torjumiseksi lisävoimavaroja tulee kohdistaa esitettyä enemmän erityisesti aikuiskoulutukseen, niin opetusministeriön kuin työ- ja elinkeinoministeriönkin hallinnonalalla. Lisäksi on tarpeen nähdä myös taantumien yli ja valmistautua taloudelliseen nousuun. Tämä edellyttää osaavia tekijöitä, ja siihen tarvitaan koulutusta. Sekä OPM:n että TEM:n aikuiskoulutusmäärärahat ovat vielä tämän lisäbudjettiesityksenkin jälkeen alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 budjetissa.

On tärkeää, että vailla ammatillista koulutusta olevien tai vanhentuneen koulutuksen omaavien koulutustason kohottamiseen esitettäisiin lisää rahaa. Hallitus kuitenkin ensitöikseen lakautti edellisen hallituksen perustaman Noste-

koulutuksen ja sen rahoituksen. Sen vuoksi rahoitus on tällä hetkellä 35 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2008. Hallituksen osoittama 4 miljoonaa euroa on aivan riittämätön.

Oppisopimus on tehokas työkalu, ja sen käyttö on aikuispainotteista. Kuten valtiovarainvaliokunta mietinnössään katsoo, taloudellisessa tilanteessa myös korkeakoulutettujen työllistyminen vaikeutuu ja heidänkin työllistymisensä vahvistamiseen tarvitaan erityistoimia. Vaikka hallituksen tähän osoittamalla määrärahalta voitaisiinkin koulutusta käynnistää, se on tarpeeseen nähden täysin riittämätön. Myös ammatilliseen peruskoulutukseen oppisopimuskoulutuksena on olemassa edelleen selkeä tarve. Lisäksi hallitus edelleen alimitoittaa ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkojen tarpeen.

Hallituksen panostukset yliopistojen perusrahoitukseen ovat riittämättömät. Kaikkien yliopistojen pitää voida tehdä erikoistumisen kautta kansainvälistä huippututkimusta. Hallitus kohtelee yliopistoja epätasavertaisesti ja uhkaa romuttaa koko maata kattavan yliopistojärjestelmämme.

Vapaalla sivistystyöllä on taloudellisessa tilanteessa tehtävänsä. Se tarjoaa niin taloudellisesti kuin saavutettavuudenkin kannalta matalan kynnyksen päästä sivistys- ja kulttuuripalveluihin. Tämä on ensiarvoisen tärkeää erityisesti työttömille ja lomautetuille syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Onkin valitettavaa, että lisätalousarviossa ei ole esitetty lisäresursseja tähän, vaikka opetusministeriö olisi siihen ollut valmis.

Hallitus on politiikkariihessään linjannut, että se käynnistää valtakunnalliset kosteus- ja home-talkoot. Sinänsä hyvälle asialle ei ole osoitettu tähän mennessä tarpeeksi rahoitusta, ja korjaushankkeita olisi pitänyt käynnistää jo huomattavasti aikaisemmin. Valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään, että koulujen peruskorjaustarve on moninkertainen määrärahoihin nähden. Valtion osuuden määrä johtaa monessa tapauksessa siihen, että perustamishankkeen aloitusta ei määrää kiireisin tarve vaan kunnan mahdollisuus vastata omasta rahoitusosuudestaan. Hallitus ei ole tarpeeksi hyvin ottanut huomioon sitä, että koulujen peruskorjaushankkeet

ovat elvyttäviä toimenpiteitä. Koulujen kunnostamisen ohella myös monet kirjastot ovat peruskorjauksen tarpeessa ja tukevat myös elvytystä. Tähän hallitus ei osoittanut lisäbudjetissaan mitään, vaikka valtiovarainvaliokunta on yksimielisesti ja useaan otteeseen huomauttanut rahoituksen riittämättömyydestä.

Asuntotuotannon vauhdittamisen aika on nyt

Hallitus on lisätalousarvionsa yhteydessä esittänyt vuokra-asuntorakentamisen elvyttämiseksi tukimallia, joka pyrkii lisäämään tavallisten vuokra-asuntojen tuotantoa. Laskusuhdanteessa tukiratkaisua tarvitaan ja todennäköisesti näiden esitettyjen toimenpiteiden avulla voidaan rakentaa lisää asuntoja määräaikaiseen vuokra-asuntokäyttöön. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu se, että pieni- ja keskituloisten tarvitsemia kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ei näiden toimenpiteiden avulla synny.

Sosialidemokraatit esittivät jo viime vuoden talousarvion yhteydessä ARA-vuokra-asuntojen rakentamiseen tarkoitetun korkotuen ehtojen parantamista siten, että omavastuukorko puolitettaisiin. On todennäköistä, että rakentamiskustannukset eivät alene niin paljon, että ne riittäisivät laskemaan uusien ARA-vuokratalojen vuokran kohtuulliselle tasolle ilman omavastuun alentamista. Myös ARA-vuokra-asuntojen perusparantamiseen tarkoitetun korkotukilainan ehtojen parantaminen alentamalla omavastuukorkoa lisäisi korjausrakentamista jo olemassa olevissa rakennuksissa, ja vaikutus talouteen olisi pikaisesti elvyttävä. Vuokra-asuntojen korjausrakentamisen tukeminen vaikuttaisi myös alueellisesti tasaisesti koko maassa. Lisäksi korjaushankkeet voisivat käynnistyä nopeasti, kun omistajalla olisi varmuus yhteiskunnan tuesta; nyt korjaushankkeita jarruttaa se, että vuokrataso nousisi helposti kohtuuttomaksi korjausten jälkeen.

Hallitus keskittyy tässä taloudellisessa tilanteessa tukemaan eräiden asuinrakennusten remontteja väliaikaisesti. Määräaikaisen suhdan netuen päätyttyä on jälleen voimassa tilanne, jossa eri asumismuodoille on tarjolla eriasteista

remonttitukea siten, että vain pientalot hyötyvät täysimääräisesti kotitalousvähennyksestä esimerkiksi putkiremonttien kohdalla. Tämä asettaa eriarvoiseen asemaan kerros- ja rivitaloasujat asunto-osakeyhtiöissä ja vuokrataloissa. Siksi on edelleen tärkeää saattaa ekologisten remonttien tukeminen asunto-osakeyhtiöissä tasarvoiseen asemaan pientaloihin nähden. On tärkeää huolehtia myös siitä, että vuokra-asuntojen remontteja tuetaan yhteiskunnan tuella, jotta remontteja ei jouduta lykkäämään kohtuuttomiksi nousevien vuokrien pelossa. Vaadimme, että hallitus antaa tarvittavat esitykset remonttien tasapuoliseksi tukemiseksi asumismuotoon katsomatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että yleisperusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotus

Hallituksen talouspoliittiset elvytystoimet ovat olleet väärin kohdennettuja, riittämättömiä ja liian hitaita estämään Suomen talouden laman syvenemisen, työttömyyden kasvun, kuntatalouden rahoituskriisin ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntymisen, ja hallitus ei siksi nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Sosialidemokraatit esittivät vuoden 2009 varsinaiseen talousarvioon 10 miljoonan euron lisäpanostusta poliisitoimen toimintamenoihin. Nyt käsiteltävänä olevassa ensimmäisessä lisätalousarviossa hallitus esittää lisämäärärahoina palk-

kapoliittisiin toimenpiteisiin vaatimatonta 1 500 000:ta euroa.

Kuitenkin erityisesti paikallispoliisin toimintakyky kansalaisten turvallisuuden vahvistamiseksi edellyttäisi vieläkin edellisen hallituksen aikana esitetyn yhteensä 10 miljoonan euron lisäpanostuksen myöntämistä poliisin toiminnan rahoitukseen.

Jo Keskusrikospoliisin laboratorio- ja dna-tutkimuksen toimintaedellytysten turvaaminen edellyttää erikseen 800 000 euron määrärahan kohdennusta. Myös talousrikosten ja harmaan talouden torjumisen turvaaminen ja toiminnan kehittäminen edellyttävät lisäpanostusta, jota ei nyt esitetyssä lisäbudjetissa ole vielä otettu huomioon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 otetaan lisäyksenä 8 500 000 euroa poliisitoimen toimintamenoihin.

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus myöntää lisätalousarviossaan maahanmuuttovirastolle määrärahaisten henkilöstön palkkaamiseksi 1 000 000 euroa. Maahanmuuttoviraston tehtävät ovat kuitenkin lisääntyneet merkittävästi, eikä lisääntyneitä tehtäviä voida pitää väliaikaisena ilmiönä. Ratkaistavaksi tulevat asiat ovat lisääntyneet vuodessa 50 prosentilla, eikä asioiden ruuhkautumista voida välttää, ellei virastolle myönnetä asianmukainen toiminta mahdollistavaa määrärahojen tasoa.

Maahanmuuttovirasto on itse arvioinut, että 5 150 000 euron lisämäärärahalla voitaisiin saavuttaa puolen vuoden käsittelyajat esimerkiksi turvapaikkahakemusten kohdalla. Panostamalla viraston palvelun laatuun syntyy säästöjä toisaalla, esimerkiksi turvapaikanhakijoiden pitkityneissä odotus- ja majoituskuluissa. On myös yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti ongelmallista, että turvapaikkaprosessien pitkittyessä päätoimittajien odottaa kuukausikaupalla myös hakijoita,

joille ei oleskelulupaa voida myöntää. Vastavasti turvapaikan ja oleskeluluvan nopea myöntäminen niille, jotka siihen ovat oikeutettuja, nopeuttaa kyseisten maahanmuuttajien kotoutumista ja sopeutumista Suomeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.40.01 otetaan lisäyksenä 3 150 000 euroa Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin.

Päälukko 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Yleissivistävä koulutus

34. Valtionosuus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Taloudellinen taantuma ja työllisyystilanne vaativat voimakkaita julkisia investointihankkeita. Eri puolella Suomea on tärkeitä ja työllistäviä hankkeita, jotka eivät käynnisty ilman valtion lisärahoitusta. Suomessa on esimerkiksi edelleen noin 1 000 kosteus- ja homevaurioista kärsivää koulurakennusta, jotka vaativat pikaista kunnostamista. Sosiaalidemokraattien mielestä homekoulujen kunnostamiseen tarvitaan riittävästi reaaliaikaista rahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.34 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa ja että momentin myöntövaltuutta korotetaan 40 000 000 eurolla.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Hallitus on painottanut osaamista, kannustamista ja välittämistä. Ammatilliseen koulutukseen hakee opiskelijoita yhä enemmän. Ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneen työvoiman tarve

on myös kasvanut. Aloituspaiikkoja on lisättävä, jotta suomalaisen elinkeinorakenteen muutokseen, väestön ikääntymiseen ja alakohtaisiin työvoimapuliin kyetään vastaamaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.30 otetaan lisäyksenä 5 000 000 euroa.

30. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö

31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)

Ammatillisen lisäkoulutuksen kehitys ei vastaa niitä mittavia ja merkittäviä tavoitteita, jotka erityisesti korostuvat talouden taantumassa. Korkea osaaminen auttaa selviytymään työelämän muutoksissa. Ammattitaitonsa säilyttänyt ja osaamistaan uudistanut ihminen jaksaa työssä pitempään kuin sellainen, jonka koulutus ei vastaa työelämän vaatimuksiin. Työvoiman osaamistason parantaminen on tärkeä osa työelämän muutosturvaa. Sosialidemokraattien mielestä ammatilliseen lisäkoulutukseen, työssä olevien ja työttömäksi jäävän korkeakouluhenkilöstön opintoihin ja ylipäänsä aikuiskoulutukseen on panostettava merkittävästi enemmän kuin hallitus on tehnyt.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.30.31 otetaan lisäyksenä 40 000 000 euroa.

32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)

Oppisopimus on tehokas työkalu, ja sen käyttö on aikuispainotteista. Oppisopimuskoulutus on yksi elinikäisen oppimisen aikuisväestölle mahdollistava toimintamalli, jossa työelämän tarpeet ovat keskeisessä asemassa. Hallituksen osoittama miljoona euroa on riittämätön korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavan täydennyskoulutuksen tukemiseen. Myös ammatilliseen peruskoulutukseen oppisopimuskoulutuksena on

olemassa edelleen tarve, vaikka yritysten taloudellinen tilanne luo siihen haasteita. Se soveltuu erityisesti ammatinvaihtajille tai kokonaan tutkintoa vaille oleville, joista maahanmuuttajat ovat yksi keskeinen kohderyhmä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.30.32 otetaan budjettiperusteisena lisäyksenä 10 000 000 euroa oppisopimuskoulutukseen, josta 7 000 000 euroa osoitetaan korkeakoulujen oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen tarjontaan.

50. Yliopisto-opetus ja -tutkimus

01. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Yliopistoille suunnatut määrärahat eivät useiden eri asiantuntijoiden mukaan riitä vaan lisäresurssit menevät kustannusten nousun kompensointiin. Kaikkien yliopistojen pitää erikoistumisen kautta voida tehdä kansainvälistä huippututkimusta ja edistää suomalaista kilpailukykyä. Yliopistojen perusrahoitusta on lisättävä kaikkien yliopistojen osalta ja kaikkia yliopistoja on kohdeltava tasavertaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.50.01 otetaan lisäyksenä 25 000 000 euroa yliopistojen toimintamenoihin.

Päälukko 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Vesitalous

31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Maamme vesistöjen kunnon parantamiseksi on tehtävä töitä entistä enemmän. Samoin maaseu-

dun vesihuolto on ollut ongelmallista monista syistä johtuen. Erityisesti merkittävien elintarviketaloustuslaitosten ja voimakkaiden karjatalousalueiden vedensaannin varmistamiseksi on kiireesti toteutettava suunnitellut uudet keskitetyt vedenottamot ja kattava runkovesijohtoverkko. Maaseudun elinvoimaisuus edellyttää myös jätevesi-investointien parantamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.50.31 otetaan lisäyksenä 16 000 000 euroa maaseudun vesi- ja viemärihuollon rakentamiseen.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Sosialidemokraatit edellyttävät liikenteen pitkäjänteistä, ennustettavaa, luotettavaa ja ympäristöystävällistä investointipolitiikkaa. Pitkäjänteisyyden perusehto on uskottavuus ja määrärahojen riittävyys, siten kuin eduskunta on pitkään hallitukselta edellyttänyt ja eduskunnan yksimielisesti hyväksymässä liikennepoliittisessa selonteossa linjataan. Selonteossa todetaan: "teiden taloudellinen käyttöikä on nyt kulumassa umpeen ja peruskorjauksen tarpeessa olevien teiden määrä lisääntyy vuosittain. Noin 1 500 kilometriä päätieta on korjauksen tarpeessa, huonokuntoisimpia ovat seutu- ja yhdystiet." Hallitus päätti kuitenkin leikata perustien määrärahoja vuoden 2009 varsinaisessa budjetissaan 14 miljoonaa euroa, vaikka taloudenkin taantuma oli jo selvästi nähtävissä. Nyt lisäbudjetissa osoitettu määräraha on tilanteeseen ja tarpeeseen nähden riittämätön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.21 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa perustienpitoon

22. Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)

Pitkittynyt rataverkon peruskorjausohjelma ja joidenkin päärataosuuksien riittämätön välityskyky ovat radanpidon suurimpia ongelmia. Liikennepoliittisessa selonteossa todetaan: "radan päällysrakenne on korvattava 30 vuoden välein. Ratarakenteen taloudellinen käyttöikä on tällöin kulunut loppuun. Liikennöinti ei enää ole turvallista ja tehostetusta kunnossapidosta huolimatta liikennerajoituksia joudutaan lisäämään. Rataverkkoa on edellisen kerran perusparannettu 1950- ja 1960-luvuilla. Liikennerajoituksen alaisten ratojen määrä ehti kasvaa 800 kilometriin ennen kuin nyt käynnissä oleva perusparannusohjelma aloitettiin 1990-luvulla. Rataverkon kunnosta aiheutuvat liikennerajoitukset vähenivät jo runsaaseen 300 ratakilometriin, mutta niitä on jälleen noin 600 ratakilometrillä." Tästä huolimatta hallitus leikkasi perusradanpidon määrärahoja vuoden 2009 varsinaisessa budjetissaan yli 24 miljoonalla eurolla. Eduskunta on yksimielisesti vaatinut tason nostoa, ja liikennepoliittisen selonteon mukaan rataverkon ylläpitäminen tehokkaana ja kilpailukykyisenä liikenneväylänä edellyttäisi jopa 80 miljoonan euron vuosittaisen lisäyksen kehukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.22 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa perusradanpitoon.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallituksen toimenpiteet vastaavat heikosti ilmastonmuutoksen liikennepoliittiselle asetamiin vaatimuksiin, ja joukkoliikenteen toimenpiteissä jäädytään lähtökuoppiin. Noin 90 pro-

senttia liikenteen kasvihuonepäästöistä on peräisin tieliikenteestä, ja tieliikenteen päästöistä puolestaan 60 prosenttia tulee henkilöautoliikenteestä. Joukkoliikenteen peruspalvelutason lähtökohtana tulee olla jokaisen suomalaisen jokapäiväisen arkielämän liikkumisen turvaaminen sekä paremman ilmastopolitiikan noudattaminen. Joukkoliikenteeseen panostamisen pitää noudattaa eduskunnan aikaisemmin linjaamia päätöksiä, ja tavoitteena tulee olla joukkoliikenteen käytön lisääminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.30.63 otetaan lisäyksenä 30 000 000 euroa joukkoliikenteen tukemiseen.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. (32.80.51) Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)

Työllisyystilanteen jyrkkä heikkeneminen edellyttää nopeaa ja voimakasta määrärahojen lisäämistä työ- ja elinkeinotoimistoille. Hallitus on alkukautensa aikana leikannut työvoimapolitiittisia määrärahoja rajusti. Nyt on nopeasti vaihdettava suuntaa. Työttömille ja lomautetuille suunnattujen palvelujen nopeuttaminen ja tehostaminen edellyttävät myös lisää määrärahoja. Lisätalousarviossa esitetty 22 miljoonan euron suurinen määräraha ei nosta kokonaisrahoitusta edes viime vuoden tasolle, kun huomioidaan vuoden 2009 varsinaisessa talousarviossa päätetyt työvoimapolitiikan 68 miljoonan euron suuriset määrärahaileikkaukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimiin.

64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)

Työllisyysperusteisilla investoinneilla tuetaan alueellista ja paikallista työllisyyttä ja lievennetään työttömyyttä. Määrärahaa osoitetaan osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin ja valtion rakennuttaville virastoille. Talouden laman jatkuessa kasvaa paine tuotantorakennettamme kohtaan. Metsäteollisuudessa muutos on viime vuosina ollut varsin voimakas, mutta muutoksia tulee tapahtumaan myös muilla toimialoilla. Tämän vuoksi on perusteltua korottaa hallituksen esittämää määrärahaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.64 otetaan lisäyksenä 5 000 000 euroa työllisyysperusteisiin investointeihin.

60. Energiapolitiikka

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energijärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokaimpiin sekä ilmaston ja ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Samalla lisätään energihuollon varmuutta ja monipuolisuutta. Päästökauppasektorille myönnetään investointitukia vain uuden teknologian hankkeisiin. Päästökauppasektorin ulkopuolella sitä vastoin voidaan tukea myös tavanomaisen tekniikan investointihankkeita. Tuulivoimainvestoinneille myönnetään tukea ainoastaan uuden teknologian hankkeisiin.

Nopeasti liikkeelle lähteviin ja työllisyyttä parantaviin uusiutuvan energian käyttöä ja energiatehokkuutta edistäviin hankkeisiin, jotka samalla tukevat pitkän aikavälin ilmasto- ja

energiastrategian tavoitteita, tulee panostaa nyt entistä voimakkaamminkin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.60.40 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa energiatukiin.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Asumistukijärjestelmän kehittäminen on yksi keskeinen osa köyhyyden vähentämistä ja elämisen mahdollisuuksien rakentamista. Asumistuen korvausprosenttia korottamalla, hyväksyttävien enimmäisasumiskustannusten määriä tarkistamalla ja omavastuun rajoja tai prosenttia säätämällä voidaan merkittävästi parantaa pienituloisimpien toimeentuloa. Asumistukeen tehdyt rahalliset panostukset tukevat myös osaltaan sosialidemokraattien elvytyspakettia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.10.54 otetaan budjettiperusteisena lisäyksenä 90 000 000 euroa yleisen asumistuen parantamiseen 1.4.2009 alkaen.

20. Työttömyysturva

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Taloustilanteen rajuun heikkenemiseen on reagoitava paitsi tehokkailla elvytystoimilla, myös korottamalla perustoimeentuloturva. Pienituloisimpien aseman kohentamiseksi ja toimeentulotukiriippuvuuden vähentämiseksi esitämme työmarkkinatuen ja työttömän peruspäivärahan korottamista kahdella eurolla päivässä. Korotettaessa työmarkkinatukea ja työttömän peruspäi-

värahaa 2 eurolla näiden päivärahojen määrä nousisi 27,63 euroon päivässä. Tasokorotukseen tulee liittää riittävä määrä aktiivitoimenpiteitä, joiden avulla pitkäaikaistyöttömiä voidaan auttaa työllistymään uudelleen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.20.52 otetaan lisäyksenä 90 000 000 euroa työmarkkinatuen budjettiperusteiseen korottamiseen 1.4.2009 alkaen.

54. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)

Työttömyysturvan tasoa on parannettava ja työttömyysturvaa kehitettävä tukemalla toimenpiteisiin osallistumista nykyistä enemmän. Työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahojen tasokorotus parantaa työttömien toimeentuloa, ja aktiiviset työvoimapolitiittiset toimenpiteet ehkäisevät heidän syrjäytymistään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.20.54 otetaan budjettiperusteisena lisäyksenä 10 000 000 euroa työmarkkinatuen ylläpitokorvauksen korottamiseen 1.4.2009 alkaen.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Monikkoperheiden isyysloma

Voimassaolevan sairausvakuutuslain mukaan vanhempainrahan suoritus aika on kahden tai useamman lapsen syntyessä kerralla 60 arkipäivää pidempi lasta kohti toisesta lapsesta alkaen (kaksosista 60 arkipäivää, kolmosista 120 arkipäivää jne.). Tämä pidennysjakso on mahdollista käyttää osittain tai kokonaan äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana tai heti sen jälkeen. Näin monikkoperheen isä ja äiti voivat olla yhtä aikaa hoitamassa lapsia.

Monikkoperheet eivät ole tasavertaisessa asemassa yhden lapsen kerrallaan saaneiden kanssa, sillä isyysloma on raskauskohtainen, ei lapsikohtainen. Monikkoperheeseen toisena, kolmantena jne. syntyvä lapsi jää vaille isälle myönnettyä isyysvapaata. Isällä ja jokaisella lapsella tulee olla oikeus keskinäisen isä-lapsisuhteen tukeen yksilökohtaisesti. Isän mahdollisuus osallistua lasten päivittäiseen hoitoon on myös hyvin tärkeää koko perheen jaksamiselle ja selviytymiselle. Monikkoperheiden isille on säädettävä pidennetty isyysvapaa. Jos kaikki monikkoperheiden isät käyttäisivät isyysvapaa-uudistuksen hyväkseen, koskisi se vuodessa noin 910 isää ja merkitsisi noin 920 uutta isyysvapaata (olettaen, että kaksosia syntyy 900 paria vuodessa ja kolmosia kymmenet, ja isyysvapaa myönnettäisiin jokaisesta lapsesta erikseen).

Psykoterapiakuntoutuksesta ei saa tinkiä

Jo syksyllä kiinnitimme huomiota siihen, että Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraiseen psykoterapiakuntoutukseen varatuissa määrärahoissa vuodelle 2009 oli 1,5 miljoonan euron vaje. Vaarana on, että yhä useampi psykoterapiakuntoutusta tarvitseva jää vaille hoitoa, pärjäämään omillaan ongelmissaan. Mielenterveyden häiriöiden vuoksi sairauspäivärahojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on jatkuvasti kasvanut. Aikuisten ja nuorten psykoterapian tarvetta vastaavan asiakasmäärän kasvun arvioidaan olevan 5—10 prosenttia vuosina 2009—2012. Rahoituksen karsiminen mielenterveyskuntoutuksesta on lyhytnäköistä, sillä kuntoutukseen panostaminen tuottaa myös säästöä sairauspäivärahoihin ja työkyvyttömyyseläkkeisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.30.60 otetaan lisäyksenä 2 000 000 euroa, josta 1 500 000 euroa osoitetaan Kelan psykoterapiakuntoutuksen määrärahoihin ja 500 000 euroa monikkoperheiden

isien isyyslomien budjettiperusteiseen pidentämiseen 1.4.2009 alkaen.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallituksen päättämä, vuonna 2009 tehtävä kansaneläkemaksun alentaminen lisää kansaneläkelaista johtuvia valtion menoja 387 miljoonalla eurolla. Työnantajan kansaneläkemaksun poiston vaikutukset työllisyyteen ovat puhtaasti uskon varassa. Tutkittua näyttöä asiasta ei juuri ole. Kansaneläkemaksun alentamista on perusteltu sillä, että se lieventää painetta lomautuksiin ja irtisanomisiin. Työnantajan sosiaaliturvamaksujen kokonaismäärästä kansaneläkemaksu muodostaa kuitenkin varsin pienen osuuden. Jotta kansaneläkemaksun poisto "elvyttäisi" yhden työpaikan verran, pitää yrityksessä olla vähintään 35 työntekijää. Suurempi välitön työllisyysvaikutus saataisiin aikaan, jos vastaava summa käytettäisiin suoraan työllistäviin hankkeisiin eli julkiseen kulutukseen (palvelutuotantoon) ja investointeihin. Toisaalta on myös panostettava toimeentuloturvan parantamiseen taantuman pahimpien vaikutusten ehkäisemiseksi.

Vuoden 2008 lopussa kansaneläkettä sai noin 680 000 henkilöä ja kansaneläkettä sisältyi joka toiseen alkavaan eläkkeeseen. Pelkän kansaneläkkeen varassa elää runsaat 91 000 henkilöä. Heidän toimeentuloonsa tulee saada selkeä parannus. Eläkkeensaajien asumistuella voidaan taloudellista tukea kohdentaa tehokkaasti sitä tarvitseville. Esityksemme perusteella eläkkeensaajien asumistuki nousisi parhaimmillaan noin 85 euroa kuussa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.40.60 otetaan lisäyksenä 42 000 000 euroa eläkkeensaajien asumistuen budjettiperusteeseen parantamiseen 1.4.2009 alkaen.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Ilman riittävää rahoitusta sosiaali- ja terveystalvet surkastuvat ja kaikkein vähäosaisimmat jäävät laman maksajiksi. Kuntatalouden ongelmat näkyvät nyt esimerkiksi pitenevinä jonoina terveyskeskuksissa, lisääntyneinä lasten huostaanottoina ja ongelmina vanhuspalveluissa.

Kunnissa on kasvavia palvelupaineita, velvoitteita ja laatuvaatimuksia, joita on ratkottava paitsi kuntarakenteen uudistuksella myös uudistamalla palveluiden tuottamistapoja ja purkamalla hallinnollisia esteitä. Tämän ohella kunnat tarvitsevat kipeästi lisärahoitusta perusterveydenhuollon ja vanhustenhuollon sekä lapsiperheiden palveluiden vahvistamiseen, vammaisten palvelutarjontaan (mm. henkilökohtaisen avustajapalvelun parantamiseen), mielen-terveyspalveluihin, omaishoitajien palveluihin ja päihdepalveluihin. Sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden että henkilöstön hyvinvointi edellyttää, että riittävä työntekijämäärä näissä palveluissa turvataan.

Tarpeisiin nähden hallituksen esittämä nettolisäys on siis täysin riittämätön. Sosialidemokraatit esittävät merkittävää 450 miljoonan euron korotusta kuntien valtionosuuksiin. Tästä summasta on osoitettava erillistä lisärahoitusta kouluterveydenhuollon palveluiden parantamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.30 otetaan lisäyksenä 450 000 000 euroa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin.

31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Elvyttävänä toimenpiteenä hallitus on päättänyt myöntää momentilta yhdeksän miljoonan euron määrärahan päiväkotien ja vanhainkotien peruskorjauksiin. Määräraha on täysin riittämätön, ja

huomattavia korjaustarpeita olisi myös muissa sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksissa, kuten sairaaloissa. Korjaustarve ja siitä aiheutuvat haitat vain kasvavat, jos rakennuksille ei tehdä mitään.

Arkisena, käytännöllisenä tukena annettava lapsiperheiden kotipalvelu ennaltaehkäisisi lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Vuonna 1990 kotiapua saavia oli vielä noin 50 000, kun vuonna 2006 lapsiperheiden kotipalvelua sai enää noin 11 000 perhettä. Vaikka monet kunnat ovat lisänneet lastensuojelun palveluihinsa perhetyötä, ehtii perhetyö lasten ja vanhempien tueksi vasta, kun ongelmat ovat jo kriisiytyneet. Esitämme tämän vuoksi lisämäärärahaa lapsiperheiden kotipalvelun tehostamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissohjelman (KASTE-ohjelma) osana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.31 otetaan lisäyksenä yhteensä 61 000 000 euroa, josta 1 000 000 euroa kohdennetaan lapsiperheiden kotipalvelun tehostamiseen ja 60 miljoonaa sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten peruskorjauksiin.

35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)

Hallitus on laiminlyönyt toimeentulotukea saavien lapsiperheiden tukemisen — toimeentulotukiperheet ovat jääneet lapsilisien korotusten ulkopuolelle, sillä korotus pienentää myönnettävän toimeentulotuen määrää, eikä heidän asemaansa lisätalousarviossakaan tuoda helpotusta. Periaatteena tulee olla, että toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto ja ensisijaisia etuuksia tulee parantaa siten, että toimeentulotukeen ei tarvitse turvautua kuin viimeisessä hätässä. Koska hallituksen talousarvioesityksessä ei kuitenkaan ole luvassa riittävän suuria korotuksia niiden ensisijaisten etuuskien tasoon, jotka vähentäisivät lapsiperheköyhyyttä, on välttämätöntä puuttua toimeentulotuen perusteisiin nostamalla lapsen perusosan tasoa toimeentulotuessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.35 otetaan lisäyksenä 12 000 000 euroa toimeentulotuen lapsen perusosan budjetti-perusteiseen korottamiseen 30 eurolla kuukaudessa 1.4.2009 lukien.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

77. Ympäristötöyt (siirtomääräraha 3 v)

Ympäristötöiden momentilta valtion budjetista rahoitetaan ympäristön suojelun kannalta olennaisia vesihuoltohankkeita ja pilaantuneiden alueiden parannuksia. Valtion vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä hallitus esittää ympäristötöiden määrärahoja lisättäväksi 2 000 000 eurolla.

Suomessa on arvioitu pilaantuneiden kohteiden määräksi noin 20 000. Kokonaisrahoitustarpeeksi on arvioitu 1—1,2 miljardia euroa seuraavan 20 vuoden aikana.

Eryteisesti Itämeren suojeluun liittyvien ympäristötöiden merkitys on kasvanut Itämeren tilan huonontuessa. Ympäristötöymäärärahalla on huomattava merkitys Itämeren kuormituksen vähentämisessä, kun haja-asutuksen jätevesikuormitusta saadaan pienennettyä. Määrärahojen tarve tähän työhön on suuri, sillä jopa kymmenet viemärihankkeet eri puolella Suomea odottavat riittäviä resursseja käynnistykseen.

Alkusyksystä 2008 julkaistussa sosialidemokraattien luottamusbudjetissa esitimme ympäristötöiden määrärahoihin lisäystä 3 200 000 euroa talousarvioaloitteella. Syksyn ja talven aikana synkentyneet talousnäkyvät ovat kuitenkin aiheuttaneet sen, että ympäristönäkökohtien ohella ensi vuoden vesi- ja maanrakennustyöt erityisesti siirtoviemärien osalta tarvitsevat sel-

vää pirstysruisketta rakennustöiden pikaiseksi lisäämiseksi ja alan työllisyyden elvyttämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.77 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa ympäristötöiden määrärahojen korottamiseen.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenoja ei olla hallituksen lisätalousarvioesityksessä nostamassa. Sen sijaan ne ovat laskeneet viime vuoden budjettiin nähden. Asunto- tuotannon edistäminen ja vanhan asuntokannan korjausrakentamisen varmistaminen edellyttävät kuitenkin lisäpanostusta keskuksen toimintamenoihin.

Eryteisesti sosialidemokraattien esittämän vanhan vuokra-asuntokannan korjausrakentamiseen ohjaavan energiatehokkuuteen sidotun tukimallin suunnitteluun ja kehittämiseen tarvitaan lisävoimavaroja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.20.01 otetaan lisäyksenä 1 000 000 euroa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenoihin vanhojen vuokra-asuntojen energiatehokkuuteen sidotun korjausrakentamismallin kehittämiseen.

56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osa- ke- ja vuokratoyhtiöiden korjauksiin (arvio- määräraha)

Hallitus on lisätalousarvionsa yhteydessä antanut eduskunnalle hallituksen esityksen määrä- aikaiseksi laiksi suhdanneluontoisista avustuk- sista eräiden asuinrakennusten korjaamiseksi. Korjausavustusta voidaan käsillä olevassa talou- dellisessa tilanteessa ja erityisesti rakennusalan synkkien työllisyyslukujen edessä pitää tärkeä- nä ja perusteltuna.

Katsomme kuitenkin, että ongelmallista nyt käsillä olevassa esityksessä on sen määräajan lyhyys, jota ollaan säättämässä korjaustöiden viimeiseksi mahdolliseksi aloittamisajankohdaksi. Suurin osa rakennuksista, jotka voivat saada lain tarkoittamaa suhdannetukea, on asunto-osakeyhtiöitä, joiden suuria remontteja koskeva päätöksenteko on verrattain hidasta. Jotta oman aikansa vievä taloyhtiöiden päätöksentekoprosessi ei johtaisi vuoden 2009 lopulla hallitsemattomaan hakemusten ruuhkautumiseen, esitimme lakiehdotusta koskevassa vastalauseessamme remonttien suunnittelulle varattavan määräajan pidentämistä.

Olennaisen tärkeää on jo itsessään riittävän ja laadukkaan hankesuunnittelun varmistaminen, jonka katsomme onnistuvan lakiesityksen sisältämää mallia todennäköisimmin, jos korjaustöiden viimeisen mahdollisen aloittamisajankohdan määräaikaa pidennetään kahdella kuukaudella.

Esimerkiksi kalliiden, mutta energiataloudellisesti kannattavien putkiremonttien suunnittelu on pitkä prosessi, joka vaatii useita yhtiökokouksia, ja suunnitteluvaihe kestääkin yleensä toista vuotta. Jotta tuen piiriin pääsisivät mahdollisimman monet tahot, joille tuki sinänsä on tarkoitettu, olisi ensin laadukkaalle suunnittelulle, päätöksenteolle ja vasta sen jälkeen töiden aloittamiselle tullut varata riittävä aika. Tätä voidaan pitää myös ympäristön etuna, sillä hyvin ja laadukkaasti suunniteltu remontti ottaa todennäköisimmin huomioon myös ekologiset näkökohdat ja voidaan siten myös toteuttaa kestäväällä tavalla.

Määräaikaisen suhdannetuen päätyttyä on jälleen voimassa tilanne, jossa eri asumismuodoille on tarjolla eriasteista remonttitukea siten, että vain pientalot hyötyvät täysimääräisesti kotitalousvähennyksestä esimerkiksi putkiremonttien kohdalla. Tämä asettaa eriarvoiseen asemaan kerros- ja rivitaloasujat asunto-osakeyhtiöissä ja vuokrataloissa. Siksi on edelleen tärkeää saattaa ekologisten remonttien tukeminen asunto-osakeyhtiöissä tasa-arvoiseen asemaan pientaloihin nähden. On tärkeää huolehtia myös siitä, että vuokra-asuntojen remontteja tuetaan

yhteiskunnan tuella, jotta remontteja ei jouduta lykkäämään kohtuuttomiksi nousevien vuokrien pelossa. Vaadimme, että hallitus antaa tarvittavat esitykset remonttien tasapuoliseksi tukemiseksi asumismuotoon katsomatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin 35.20.56 perusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotus:

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa tarvittavat esitykset remonttien tasapuoliseksi tukemiseksi asumismuotoon katsomatta.

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Hallitus toi lisätalousarvion yhteydessä vuokra-asuntotuotannon lisäämiseen tähtäävän lakiesityksen, jossa tarjotaan suhdanneluontoista tukea myös uusille omistajatahoille, sekä lakiesityksen, jolla tuetaan väliaikaisesti taloyhtiöiden remontteja. Esityksissä on kyse markkinaehtoisesta vuokra-asuntotuotannon elvyttämisestä ja määräaikaisesta korjausavustuksesta eräiden asuinrakennusten remontoimiseksi.

Sosialidemokraattien mielestä uudis- ja korjausrakentamisen tukeminen valtion taholta on tässä taloudellisessa tilanteessa välttämätöntä. Hallituksen esitys uusien vuokra-asuntojen rakentamisen tukemiseksi ei kuitenkaan takaa lähtövuokrien asettumista kohtuulliselle tasolle.

Suomi ja erityisesti sen kasvukeskukset tarvitsevat lähivuosina runsaasti uutta työvoimaa niin maan sisältä kuin rajojemme ulkopuolelta erityisesti yksityisen ja julkisen sektorin palvelualojen työtehtäviin. Tämä puolestaan edellyttää, että yhteiskunnan keinoin turvataan riittävä kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjonta.

Sosialidemokraatit esittivät vaihtoehtobudjetissaan vuodelle 2009 sekä nyt lisätalousarvion vastalauseessaan valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon korkotukilainoituksen ehtojen muuttamista siten, että kohtuuhintainen lähtövuokra voidaan taata pieni- ja keskituloisille ihmisille.

Jotta vuokra-asuntotuotanto voisi päästä edes lähelle asetettuja tavoitteita ja jotta ihmisille voitaisiin jatkossakin tarjota kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, olisi ARA-vuokra-asuntojen uustuotannon korkotukilainoituksen ehtoja korjattava merkittävästi siten, että uustuotannolle myönnetään 10 prosentin investointiavustus ja korkotuen nykyinen omavastuukorko 3,4 prosenttia puolitetaan. Näin päästään esimerkiksi pääkaupunkiseudulla noin 10 euron/m² lähtövuokratasoon, jota voidaan pitää asumisen nykyhinnoissa kohtuullisena.

Jos arvioidaan, että vuonna 2009 rakennettavia ARA-vuokra-asuntoja olisi 5 000, korkotasoksi oletetaan 5 prosenttia ja hankinta-arvoksi 2 500 euroa/m², tulisi tavallisten vuokra-asuntojen investointiavustuksiin varata noin 60 000 000 euron myöntövaltuus. Tällöin valtion korkotukimenot kasvaisivat ensimmäisen vuoden aikana noin 8 miljoonaa euroa.

Huomattavaan osaan esimerkiksi kuntien omistamista vuokra-asunnoista ei ole tehty merkittäviä korjaustoimenpiteitä talojen valmistuksen jälkeen. Näiden vuokratalojen korjausvelka on näin noussut sellaiseksi, ettei näitä taloja enää pystytä korjaamaan ilman, että korjattujen talojen vuokrat muodostuisivat kohtuuttomiksi pieni- ja keskituloisille ruokakunnille.

Korkotukilainoituksen kautta voitaisiinkin tukea myös vanhojen vuokra-asuntojen perusparannuksia ja porrastamalla tuki remontin energiatehokkuuteen kannustettaisiin samalla vuokrataloja nimenomaan ekologisiin remonttiratkaisuihin.

Lisäksi olisi tarvittaessa varmistettava se, että jos rahalaitokset eivät myönnä korkotuettuun uustuotantoon sekä perusparannuksiin lainoitusta, valtio käynnistäisi itse korkotukilainojen myöntämisen esim. Valtiokonttorin kautta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin 35.20.60 perusteluihin tehdään budjettiperusteinen lisäys, jonka mukaan vuonna 2009 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää valtionavustuslain (688/2001) nojalla myönnettävien muille kuin erityisryhmille rakennutettavien vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisia määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 60 000 000 euroa. Käynnistysavustuksen suuruus on enintään 10 prosenttia, mikä vähennetään korkotukilainan määrästä, ja

että vuonna 2009 tulee vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) sekä sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (666/2001) perusteella lainansaajan maksettavaksi jäävän perusomavastuun korkotukilainan korosta säädetty prosenttimäärä puolittaa valmistuvien uusien asuntojen asumiskustannusten pitämiseksi kohtuullisena.

Lisäksi ehdotamme,

että momentin 35.20.60 perusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotus:

Eduskunta edellyttää, että vuonna 2009 ARA-vuokra-asuntojen perusparannusjärjestelmä uusitaan siten, että korkotukilainoituksen ehtoja parannetaan ja tuki sidotaan korjausten energiatehokkuuteen.

Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 2009

Kari Rajamäki /sd
Reijo Laitinen /sd
Heli Paasio /sd
Reijo Kallio /sd

Pia Viitanen /sd
Tuula Väätäinen /sd
Jutta Urpilainen /sd
Valto Koski /sd

VASTALAUSE 2 /vas

*Yleisperustelut***Talouden ahdinko**

Hallituksen alkuperäisessä esityksessä ei varauduttu suhdanteiden jyrkkään huononemiseen ja maailmanlaajuisen finanssikriisin mukanaan tuomaan talouden vakavaan taantumiseen. Lisätalousarvio ei tähän nähden merkitse riittävää muutosta. Olemme voineet tehdä muutosehdotuksia vain avoimna oleviin momentteihin.

Talousahdingossa hallituksen linjassa on neljä keskeistä virhettä:

1) tuloveronkevennykset eivät kohdistuneet oikeudenmukaisesti eivätkä elvyttämisen kannalta edes tehokkaasti, sillä pienimpien etuuk-sien, kuten työttömyysturvan ja eläkkeiden, ko-rottaminen ja muutoin veronkevennyksen koh-dentaminen pieniin ja keskisuuriin tuloihin olisi-ivat oikeudenmukaisempi ja elvytyksenkin kan-nalta tehokkaampi ratkaisu

2) hallitus ei ole suostunut lisäämään kuntien rahoitusta, vaikka ne muutoin joutuvat vähentä-mään investointejaan ja harkitsemaan henkilös-tösupistuksia

3) hallitus ei riittävästi panosta asuntotuotan-toon ja perusinvestointeihin

4) hallituksen elvytys on riittämätön, vaikka se täyttää automaattisten vaikutusten takia EU:n yhteisen suosituksen.

Kotimarkkinoiden kannalta hallitus lähti elvy-tystoimissaan liikkeelle hitaasti ja panostus on ollut riittämätön. Tähänastinen panostus työllisyyden ylläpitämiseen tulee kaksinkertaistaa.

Maamme on viennistä erittäin riippuvainen. Siksi olisi tärkeää, että EU-maat ja tätä laajem-pikin kansainvälinen yhteisö kykenisi sopimaan mittavasta elvytyspanostuksesta. Siihen nähden EU-maiden yhteinen tavoite 1,5 prosenttia BKT:sta on riittämätön. Esimerkiksi G20-mai-den kokoukselle Yhdysvallat esittää 3 prosentin tavoitetta. G20-kokouksessa 2.4. on tarkoitus sopia jatkotoimista talouskriisin taltuttamiseksi

ja kansainvälisen finanssiarkkitehtuurin kehittä-miseksi. Yhdysvaltain ja EU:n elvytystoimilla on maailmanlaajuisia vaikutuksia, mutta toistai-seksi EU:n yhteinen tavoite on ollut riittämätön. Hallituksen saamattomuus EU:n yhteisen tavoitteen merkittävässä nostamisessa — esimerkiksi kaksinkertaiseksi — lisää työttömyyttä vienti-teollisuudessa, eikä viennin romahdusta voida korvata pelkästään kotimaisella elvytyksellä.

Vasemmistoliitto painottaa oikeudenmukai-suutta. Se edellyttää oikeudenmukaisia verorat-kaisuja, kuten pienimpien tulojen vapauttamista kokonaan veroista ja toisaalta miljoonavaralli-suuksien panemista uudestaan verolle. Oikeu-denmukaisuus edellyttää myös sitä, että pienim-mät etuudet nostetaan täyden kansaneläkkeen ta-solle ja että tätä tasoa edelleen korotetaan.

Pidimme huonosti harkittuna työnantajien Kela-maksun poistamista. Työllisyyden kannal-ta se on tehoton keino ja vaarantaa sosiaalitur-van rahoituksen. Yhtä väärin oli tehdä suuriin tuloihin ylimääräiset veronkevennykset, oikeu-denmukaisempi veropolitiikka olisi ollut myös työllisyyden kannalta parempi.

Suomalaisten on syytä tuntea myös vastuuta ympäristöstä ja luonnosta sekä muista ihmisistä ei vain kotimaassa vaan myös maailmanlaajui-sesti yhdessä muiden sivistysmaiden kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että yleisperusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Hallituksen talouspoliittiset elvytys-toimet ovat olleet väärin kohdennettuja, riittämättömiä ja liian hitaita estämään Suomen talouden laman syvenemisen, työttömyyden kasvun, kuntatalouden rahoituskriisin ja sosiaalisen eriarvoi-suuden lisääntymisen ja hallitus ei siksi nauti eduskunnan luottamusta.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus pyr-kii Euroopan unionin puitteissa siihen, että jäsenmaat sitoutuisivat tähänastista

selvästi suurempaan talouden elvyttämiseen, sillä vain EU:n ja muiden suurten talouksien yhteistoimilla voidaan turvata Suomen vientiteollisuuden työpaikat.

3. Eduskunta edellyttää, että tuloverotusta korjataan oikeudenmukaisemmaksi ja otetaan käyttöön suurten varallisuuksien vero.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa pikaisesti esityksen energiayhtiöiden Windfall-voittojen verottamisesta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esitti momentille vajaan 2 milj. euron korotusta. Tämänkin jälkeen määräraha on riittämätön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.30.66 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa käytettäväksi varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus ehdotti momentille 1 milj. euron lisäystä. Valiokunta lisäsi määrärahaa vielä tästä. Käsittelyaikojen nopeuttamiseksi ehdotamme valiokunnan esitykseen nähden 1 milj. euron lisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.40.01 otetaan lisäyksenä 3 150 000 euroa käsittelyaikojen nopeuttamiseen.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Lisätalousarvioesityksessä indeksitarkistukseen on varattu 13 miljoonaa euroa. Emme voi hyväksyä, että lapsilisiä ja opintotukea ei ole sidottu indeksiin, mutta asehankinnat ovat indeksisidonnaisia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 27.10.18 vähennetään 13 000 000 euroa materiaalihankintoihin ehdotetusta määrärahasta.

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Kriisinhallinta on painottunut liiaksi sotilaallisiin toimiin, ja siviilikriisinhallinta on jäänyt liian vähälle. Selonteon käsittelyn yhteydessä vastustimme sitä, että Afganistanin ISAF-operaation suomalaisvahvuutta kasvatetaan vaalien ajaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että luvun 27.30 perusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta toteaa, että sotilaallisen kriisinhallinnan osuus uhkaa jatkuvasti kasvaa siviilikriisinhallinnan jäädessä jälkeen, ja edellyttää hallituksen ryhtyvän tasapainottamaan tätä suhdetta.

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Yleissivistävä koulutus

34. *Valtionosuus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)*

Lukuisten oppilaitosten kiinteistöt alkavat olla todella huonossa kunnossa. Kiinteistöjen huono kunto aiheuttaa monenlaisia oireita käyttäjilleen, oppilaille ja henkilökunnalle. Varsinkin kasvavassa määrin esiintyvä kiinteistöjen homeongelma maksaa yhteiskunnallemme vuositasolla miljoonia euroja erilaisina hoitokuluina ja sairaslomina, eikä inhimilliselle oireilulle voida edes asettaa hintalappua.

Erityisesti nyt taantuman ja rakennusalan työllisyysnäköymien jyrkän pudotuksen aikana valtion pitää mielestämme panostaa elvyttäviin toimenpiteisiin. Kipeästi tarvittavat koulujen korjaukset ovat sitä parhaimmillaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.34 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa yleissivistävien oppilaitosten peruskorjaushankkeiden rahoitukseen ja että samalla myöntämisvaltuutta korotetaan 40 000 000 eurolla.

20. Ammatillinen koulutus

30. *Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Taloustilanteen huomioon ottaen hallituksen esittämää 3 milj. euron lisäystä ei ole pidettävä riittävänä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.30 otetaan lisäyksenä 5 000 000 euroa.

30. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö

31. *Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)*

Pidämme tarpeellisenä korottaa määrärahaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.30.31 otetaan lisäyksenä 40 000 000 euroa ammatilliseen lisäkoulutukseen.

32. *Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)*

Oppisopimuskoulutus on joustava tapa hankkia ammattitaito ja suorittaa perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinto työn ohessa. Oppisopimuskoulutus sopii sekä nuorille että vanhemmille oppijoille. Oppisopimuskoulutus on erityisen tärkeä väylä työelämään niiden nuorten kohdalla, joille ammattitutkinnon suorittaminen oppilaitoksessa on vaikeaa. Pitkäaikaistyöttömälle oppisopimuskoulutus voi olla ainoa tie päästä kiinni työhön.

Oppisopimuskoulutetuista työllistyy noin 90 prosenttia. Koulutusmuoto on tehokas myös työnantajapuolelle: yritys voi kouluttaa ihmisiä nopeasti ja täsmällisesti niihin tehtäviin, joihin se kaipaa lisätyövoimaa. Lisäksi oppisopimuskoulutus on hyväksi koettu tapa siirtää työpäikällä eteenpäin niin kutsuttua hiljaista tietotaitoa.

Lisäbudjetissa määrärahaa korotettaisiin nyt hieman niin, että se ei supistuisi edellisestä vuodesta. Korjaus on kuitenkin riittämätön. Haluamme myös korottaa korkeakoulujen oppisopimustyyppistä koulutusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.30.32 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa oppisopimuskoulutukseen, mistä osoitetaan 7 000 000 euroa korkeakoulujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen.

50. Yliopisto-opetus ja -tutkimus

01. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Yliopistoverkostomme on suurten muutosten edessä. Samaan aikaan koveneva globaali kilpailu asettaa yliopistoille uusia laadullisia ja määrällisiä haasteita. Valitettavasti suomalaisten korkeakoulujen nousua maailman huippuyliopistojen rinnalle estää jatkuva rahoituksen alimitoitus.

Lisäbudjetissa hallitus ei esitä määrärahan korottamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.50.01 otetaan lisäyksenä 25 000 000 euroa yliopistojen perusrahoitukseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Vesitalous

31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Määräraha on tarpeeseen nähden riittämätön. Tässä suhdannetilanteessa töiden lisääminen olisi nyt perusteltua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.50.31 otetaan lisäyksenä 16 000 000 vesihuolto- ja tulvasuojelutöihin.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Liikenteen kasvun myötä tiestön palvelutaso laskee jatkuvasti, ja perustienpitomäärärahoihin kohdistuneiden leikkausten takia tiestön kunto on jo laskenut paikoin hälyttävän huonolle tasolle. Erityisesti alempiasteinen tieverkko on kärsinyt riittämättömistä määrärahoista ja on osittain rapautunut pahasti.

Hallitus esitti nyt runsaan 45 milj. euron lisäystä. Tieinvestointien elvyttävä vaikutus taloudellisen laskusuhdanteen aikana puoltaa tätä suurempaa määrärahojen lisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.21 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa perustienpitoon ja kehittämishankkeisiin.

22. *Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)*

Ilmastomuutoksen hillitseminen edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen tuntuvaa vähenemistä. Siksi raide- ja muun joukkoliikenteen osuutta liikenteestä on selkeästi nostettava. Raideliikenne on vähän saastuttavana, energiataloudellisena ja turvallisena liikennemuotona kestävä kehityksen mukaista. Rataverkon perusparannusluontoisiin korvausinvestointeihin varattu rahoitus on tällä vuosikymmenellä vähentynyt merkittävästi.

Hallitus esitti lisätalousarvioehdotuksessaan 21,5 milj. euron lisäystä. Tässä suhdannetilanteessa lisäyksen tulisi olla ehdotettua suurempi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.22 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa perusradanpitoon.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut63. *Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)*

Ilmastomuutoksen torjumiseksi joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä ja houkuttelevuutta on parannettava lisäämällä joukkoliikenteen rahoitusta valtion toimesta. Koko maan joukkoliikenteen matkoista noin 70 prosenttia tehdään pääkaupunkiseudun YTV-alueella, Tampereella ja Turussa. On selvitetävä myös muiden suurten kaupunkien joukkoliikennetuen tarve. Suomessa isojen kaupunkien joukkoliikenne perustuu pääosin hallituksen esityksen jälkeenkin joukkoliikenteen lipputuloihin ja kuntien omaan rahoitukseen. Suurissa kaupungeissa joukkoliikenteen pitää olla todellinen vaihtoehto yksityis-autoilulle.

Hallitus esittää 53 000 euron vähennystä varsinaisessa talousarviossa myönnettyyn määrärahaan. Ehdotamme sen sijaan merkittävää lisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.30.63 otetaan lisäyksenä 30 000 000 euroa.

Pääluokka 32**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HAL-
LINNONALA****30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka**01. *Työvoima- ja elinkeinokeskusten ja työvoimatoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Vallitsevissa oloissa tarvitaan lisää neuvontapalveluja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.01 otetaan lisäyksenä 5 000 000 euroa.

51. *Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)*

Nyt hallitus ehdottaa momentille 22 milj. euron lisäystä. Vakavan ja yhä heikkenevän tilanteen oloissa tarvittaisiin selvästi suurempaa määrärahaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 otetaan lisäyksenä 80 000 000 euroa.

64. *Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)*

Hallitus esitti momentille 1,5 milj. euron lisäystä. Taloustilanne perustelee 25 milj. euron lisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.64 otetaan lisäyksenä 25 000 000 euroa.

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)

Velkaneuvonnan ongelmana ovat riittämättömät voimavarat. Siksi esimerkiksi Itä-Lapissa palvelua on saanut vain kahtena päivänä viikossa. Ei voi olla niin, että pahassa tilanteessa oleva velkaantunut joutuu odottelemaan neuvontaan pääsyä kohtuuttomasti ja velkaneuvonnan työntekijät nääntyvät valtavan työtaakan alle.

Hallitus ehdotti momentille 1,5 milj. euron lisäystä. Emme pidä lisäystä riittävänä, korotuksen tulisi olla kaksinkertainen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.40.31 otetaan lisäyksenä 1 500 000 euroa velkaneuvonnan voimavarojen lisäämiseen.

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerrahastopoliittikka

63. Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus ehdotti momentille lähes 4,5 milj. euron lisäystä. Näissä oloissa lisäys ei kuitenkaan ole riittävä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.50.63 otetaan lisäyksenä 6 000 000 euroa Kainuun kehittämisrahaan.

60. Energiapolitiikka

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Hallitus ehdotti 2 milj. euron lisäystä, samalla kun valtuutta korotetaan 8 milj. euroa. Katsomme, että tässä tilanteessa määrärahaa tulee korottaa vielä 10 milj. eurolla, jolloin valtuutta voidaan korottaa 40 milj. eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.60.40 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa ja että valtuutta samalla korotetaan 108 000 000 euroon.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Hallitus ehdottaa 33 milj. euron lisäystä työttömyyden pahenemisen takia. Asumistuen ongelmana on kuitenkin perusteiden tiukkuus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin 33.10.54 perusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotus

Asumiskustannukset sekä kovan rahan että sosiaalisissa vuokra-asunnoissa ovat nousseet nopeammin kuin asukkaiden reaalitytulot, minkä johdosta eduskunta edellyttää asumistuen parantamista ja samalla asumistukilain yksinkertaistamista.

20. Työttömyysturva

51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Työttömyysturvan taso on riittämätön toimeentuloon. Sen tuntuva korottaminen olisi tässä tilanteessa tehokkain tapa lisätä kotimaista kysyntää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.20.51 otetaan lisäyksenä 30 000 000 euroa, josta osoitetaan 15 000 000 euroa työttömyysturvalain mukaisen sovitellun

työttömyysetuuden budjettiperusteiseen uudistamiseen ja 15 000 000 euroa työttömyysturvalain mukaisen perusturvan budjettiperusteiseen korottamiseen 700 euroksi kuukaudelta 1.7.2009 alkaen.

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Työttömyysturvan taso on riittämätön toimeentuloon. Sen tuntuva korottaminen olisi tässä tilanteessa tehokkain tapa lisätä kotimaista kysyntää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.20.52 otetaan lisäyksenä 133 000 000 euroa työmarkkinatuen budjettiperusteiseen korottamiseen 700 euroksi kuukaudelta 1.7.2009 alkaen.

54. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)

Pidämme 8 euron päivärahan tasoa riittämättömänä ja katsomme, että sen tulisi olla kaksinkertainen nykytasoon nähden.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.20.54 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa päivärahan budjettiperusteiseen korottamiseen kaksinkertaiseksi.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tähtää toimeentuloturvan vähimmäisetuuksien yhtenäistämiseen ja tuloköyhyyden vähentämiseen. Vähimmäistoimeentulon tulisi olla 700 euroa kuukaudessa 1.7.2009 lukien.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.30.60 otetaan lisäyksenä 60 000 000 euroa vähimmäispäivärahatason budjettiperusteiseen korottamiseen.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Vähimmäistoimeentulo tulee nostaa 700 euroon kuukaudessa. Se on oikeudenmukaista näiden ihmisten itsensä kannalta. Samalla se on tehokas tapa lisätä kotimaista kulutuskysyntää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.40.60 otetaan lisäyksenä 380 000 000 euroa kansaneläkkeen budjettiperusteiseksi korottamiseksi 700 euroksi kuukaudelta.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kuntien edellytyksiä vastata riittävistä palveluista on parannettava. Tämä edellyttää tuntuvaan valtionosuuden lisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.30 otetaan lisäyksenä 800 000 000 euroa sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten budjettiperusteiseen korottamiseen.

31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Pidämme määrärahan lisäystä tässä tilanteessa välttämättömänä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.31 otetaan lisäyksenä 61 000 000 euroa.

35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)

Suomalainen yhteiskunta on vauraampi kuin koskaan. Huolestuttavaa on, että vaurastuminen ei näy lainkaan kaikkein pienituloisimpien kansalaisten tuloissa.

Sitä paitsi tämän väestönosan toimeentulon parantaminen olisi tehokkainta myös kotimaisen kulutuskysynnän lisäämisen kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.35 otetaan lisäyksenä 50 000 000 euroa toimeentulotuen perusosan nostamiseen budjetitiperusteisesti 700 euroon kuukaudessa.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esitti 2 milj. euron lisäystä. Pidämme määrärahaa silti riittämättömänä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.77 otetaan lisäyksenä 10 000 000 euroa ympäristötöihin.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus on siirretty Lahteen. Asumisen energian säästön ja ihmisten terveellisen asumisen tutkimukseen tarvitaan lisätutkimusta ja -rahoitusta. On löydettävä nykyisiä rakennuskustannuksia edullisempia ratkaisuja, erityisesti vuokra-asuntotuotantoon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.20.01 otetaan lisäyksenä 1 000 000 euroa asumisen kehittämisen tutkimustoimintaan.

56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin (arviomääräraha)

Toimenpide olisi tehokkaampi, jos tukiprosentti olisi korkeampi eli 10 prosentin asemasta 15 prosenttia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.20.56 otetaan lisäyksenä 74 000 000 euroa avustusten budjettiperusteiseen korottamiseen.

Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 2009

Mikko Kuoppa /vas
Minna Sirnö /vas
Matti Kauppila /vas

VASTALAUSE 3 /kd

Yleisperustelut

Taloudellinen tilanne on nyt täysin toinen kuin mitä se oli silloin, kun tätä lisätalousarviota alettiin valmistella, puhumattakaan siitä, millainen tilanne oli vuosi sitten tähän aikaan. Talouskriisi on johtanut monet kunnat suuriin vaikeuksiin, kun kuntien verotulot ovat laskeneet ja laskevat ja toisaalta menot ovat olleet kasvussa. Useilla kunnilla oli vaikeuksia taloutensa kanssa jo ennen talouskriisiä. Nyt tilanne on muuttunut entistä huonommaksi.

Valtion leikkaukset kuntien tulopohjaan vuosina 1995—2009 ovat yhteensä noin 3,2 miljardia euroa käyvin hinnoin. Tämän johdosta kuntien tilanne on erittäin vaikea. Talouskriisiin asti suotuisa talouskasvu ja kuntien taloudellisia eroja tasaava rahoitusjärjestelmä ovat mahdollistaneet kuntien selviytymisen kohtuullisella velkaantuneisuudella ja tuloveroasteella.

Kuntien verotulojen kasvu vuonna 2009 painuu 2—3 prosenttia miinukselle viime vuoteen verrattuna. Rahassa tämä merkitsee noin 500:aa miljoonaa euroa, ja tähän johtaa erityisesti yhteisöveron huomattava alentuminen. Kuntien toimintamenojen arvioidaan tänä vuonna kasvavan noin 1,5 miljardilla eurolla. Yhteenlaskettuna verotulojen ja toimintamenojen välinen erotus on siis kasvamassa noin kahteen miljardiin euroon. Alueiden ja kuntien väliset taloudelliset erot tulevat kasvamaan.

Kaksi keinoa, joilla kunnat todennäköisesti pyrkivät parantamaan omaa tilannettaan, ovat huomattava verotuksen kiristäminen ja säästöt henkilöstömenoissa.

Kunnat ovat toivoneet valtiolta huomattavaa rahallista apua jo tämän vuoden aikana. Kaikki nämä nopeasti huonompaan suuntaan kehittyvän talouden muutokset ovat olleet hallituksen tiedossa. Siitä huolimatta kunnille ollaan antamassa 1,3 miljoonaa euroa valtionosuutena. 9 000 000 euroa on pantu lisätalousarvioon sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeisiin ja 6 000 000 euroa kuntien valtionosuuksiin

perustoimeentulotuen kustannuksia varten. Tämä on selvästi riittämätöntä toimintaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että yleisperusteluissa lausutaan:

Vastalauseen lausumaehdotus

Hallituksen talouspoliittiset elvytystoimet ovat olleet väärin kohdennettuja, riittämättömiä ja liian hitaita estämään Suomen talouden laman syvenemisen, työttömyyden kasvun, kuntatalouden rahoituskriisin ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntymisen ja hallitus ei siksi nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut**MÄÄRÄRAHAT****Pääluokka 32****TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HAL-
LINNONALA****40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä*****31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)***

Kotitalouksien ylivelkaantumisongelmat pahenevat, kasaantuvat ja leviävät nopeasti. Jo valmiiksi ruuhkautuneen velkaneuvonnan asiakas-kunta tulee tänä vuonna kasvamaan merkittävästi. Tällä hetkellä kuntien velkaneuvojilta ei riitä apua kaikille avuntarvitsijoille, velkaneuvontaan on joillakin paikkakunnilla jopa sadan päivän jono. Velkaneuvonnan tarvetta tulevat lisäämään tänä vuonna tapahtuvat lomautukset ja irtisanomiset. Lisäksi neuvonnan saatavuudessa ja laadussa on suuria paikallisia eroja. Neuvonta on yleensä ammattimaista ja tehokasta vain suuris-

sa kaupungeissa. Velkaneuvontaan varattu 1,5 miljoonan lisäerä ei tule riittämään, asiantuntijan mukaan tarve on 2,4 miljoonaa euroa. Velkaneuvonnan riittävät resurssit tulee turvata erityisesti nykyisessä taloudellisessa tilanteessa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.40.31 otetaan lisäyksenä 900 000 euroa.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kuntien taloudellinen tilanne oli talouskriisiin asti suhteellisen hyvä. Tämä ei kuitenkaan tar-

koita sitä, että kuntien sosiaaliset palvelut olisivat olleet hyvässä asemassa. Valtion leikkaukset kuntien tulopohjaan ovat aiheuttaneet sen, että sosiaali- ja terveydenhuollosta on jouduttu säästämään. Talouskriisi on luomassa ja jo luonut kunnille pakotteen säästää entistä tiukemmin. Suurin haitta tästä aiheutuu niille, jotka ovat jo valmiiksi huonoimmassa asemassa.

Ero eri kuntien välillä on huomattava. Ihmisten asuinkunnasta ja -paikasta johtuva eriarvoisuus on jo nyt kohtuutonta. Köyhimmillä kunnilla ei ole enää merkittäviä keinoja tehostaa toimintojaan ja palvelutuotantoaan. Valtion tulee tukea kuntia, etteivät nämä joudu täysin kestäättömään taloudelliseen asemaan. Ahdinkoa ei voida ratkaista kuntaliitoksilla, vaan ainoa mahdollisuus säilyttää palvelut nykyisellä tasolla on rahoituksen huomattava lisääminen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 33.60.30 otetaan lisäyksenä 200 000 000 euroa.

Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 2009

Bjarne Kallis /kd